

AKCIJA

AMNESTY INTERNATIONAL

LETO 19, ŠTEVILKA 2, DECEMBER 2022

V ANHOVEM PO AZBESTU ZDAJ ŠE IZPUSTI ZARADI SOSEŽIGALNICE

INTERVJU Z NAŠO RAZISKOVALKO
ZA IRAN

MORIJO NASILNEŽI IN NASILJE TER
NIKAKOR NE LJUBEZEN

 www.amnesty.si

 [AmnestySlovenia](https://twitter.com/AmnestySlovenia)

 [Amnesty Slovenije](https://www.facebook.com/AmnestySlovenije)

 [AmnestySlovenia](https://www.instagram.com/AmnestySlovenia)

**AMNESTY
INTERNATIONAL**



- 03 AKCIJI NA POT
OHRANITI ČLOVEKOVO DOSTOJANSTVO KLJUB EKONOMSKI KRIZI
- 04 AKTUALNIK
POD ŽAROMETOM
- 06 **ANHOVO: PO AZBESTU ZDAJ ŠE IZPUSTI ZARADI SOSEŽIGALNICE**
- 09 **INTERVJU Z RAZISKOVALKO AMNESTY INTERNATIONAL ZA IRAN**
- 11 **UMORI ŽENSK V SLOVENIJI: MORIJO NASILNEŽI IN NASILJE TER NIKAKOR NE LJUBEZEN**
- 12 **KRIMINALIZACIJA NE PREPREČI SPLAVA**
- 13 **META IN MJANMAR: ALGORITMI IN SOVRAŽNO HUJSKANJE NA FACEBOOKU**
- 14 **DRŽAVA JENULLA NE TERJA VEČ ZA POLICIJSKE STROŠKE**
- 15 **PРАВNA MREŽA ZA VARSTVO DEMOKRACIJE: PREJEMNICA LETOŠNJE NAGRADE DRŽAVLJAN_KA EVROPE**
- 16 **MIRJANI V SPOMIN**
- 18 **TRANS SKUPNOST ZAHTEVA SAMOIDENTIFIKACIJO IN DEPATOLOGIZACIJO**
- 20 **INTERVJU Z ANJHULO MYA SINGH BAIS**
- 21 **»NISEM ZLOČINEC, BEGUNEC SEM.«**
- UČENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC
- 22 AKADEMIJA AMNESTY
- 23 PROJEKT STOJ MI OB STRANI
ZBIRANJE SREDSTEV
- 25 POGOVOR S KOORDINATORKAMA F2F
VRTIMO SVET
- 27 AFGANISTAN: ZATIRANJE UNIČUJE ŽIVLJENJA ŽENSK IN DEKLET
- 28 VOJNA V UKRAJINI: VOJNI ZLOČINI, NAPADI NA CIVILNO INFRASTRUKTURO IN DEPORTACIJE
DOBRE NOVICE
- 28 DOBRE NOVICE IZ SLOVENIJE IN SVETA
PISMA REŠUJEJO ŽIVLJENJA
- 30 PIŠEM ZA PRAVICE 2022
- 32 VABILO NA ZBOR ČLANOV 2023
SREDINA

KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH

Zaradi ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti za naše delo proti kršitvam človekovih pravic ne sprejemamo denarja od države. Državna sredstva sprejemamo le za posamezne projekte učenja človekovih pravic.

Akcija izhaja do 3-krat letno. Uredniški odbor: **Taja Premk, Metka Naglič**. Oblikovna zasnova: **Marko Kadić**. DTP: **RumenaPika**. Tisk: **Evrografis**. Naklada: **7400**. ISSN: 2232-3198
AI Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. Tel.: 01 426 93 77; faks: 01 426 93 65.
E-pošta: amnesty@amnesty.si Splet: www.amnesty.si TRR: 1010-0005-1940-973
Stališča avtorjev, objavljena v Akciji, niso nujno tudi stališča AI.

Občasno uporabimo žensko in moško obliko samostalnikov (in oblike glagolov), ločenih s podčrtajem: npr. begunke_ci. Vemo, da to ni slovnično pravilna oblika. Zanja se odločamo kot obliko podpore ženskam in transspolnim osebam, ki opozarjajo, da se v množinski moški obliki izgubi njihova identiteta ali pa se ne identificirajo s kakšnim od binarnih spolov.

OHRANITI ČLOVEKOVO DOSTOJANSTVO KLJUB EKONOMSKI KRIZI

Drage bralke in bralci revije Akcija,

nagovarjam vas prvič in hkrati v vlogi novega predsednika Izvršnega odbora AI Slovenije. Za zaupanje se zahvaljujem članstvu in bi na kratko predstavil moje prioritete v tem mandatu.

V zahtevnih časih ekonomske in politične krize ostaja naše poslanstvo delo za ohranitev človekovega dostojanstva, kljub trenutnim geopolitičnim razmeram. Izzivi so tem večji, ker je zgodovinsko gledano že večkrat v zaostrenih ekonomskih in geopolitičnih razmerah prišlo tudi do rahljanja človekovih pravic.

Vse to vpliva na občutek varnosti, razpoloženja in zadovoljstva ljudi.

Zadovoljstvo ljudi je v močni relaciji z ekonomsko blaginjo. Manj sredstev pomeni tudi manj manevrskega prostora za akcije, ki jih izvaja AI Slovenije. Zato se mi zdi potrebno okrepiti članstvo in s tem povezano povečati dodaten dotok sredstev za to, da ohranimo doseganje odlično delo in po možnosti razširimo področje delovanja ravno v funkciji zaščite človekovih pravic. Še posebno slojev družbe, ki so pri nas in v svetu marginizirani in pozabljeni.

Okrepiti članstvo pomeni tudi večjo aktivno vlogo posameznih članov.

Možnosti je veliko, za aktualne akcije je pristojna pisarna AI, ki lahko informira člane in simpatizerje, kje potrebujemo podporo ali pomoč. Trenutno se lahko pridružite vsakoletni mednarodni akciji Pišem za pravice (več v rubriki Pisma rešujejo življenje).

Osebnostno si predvsem želim večjo udeležbo članstva na zboru članov in bi vas pozval, da se ga 19. aprila 2023 udeležite v čim večjem številu. Zbor članov je najvišji organ naše organizacije, ki voli člane in predsednika izvršnega odbora (IO), člane nadzornega odbora in informira članstvo o finančni situaciji organizacije. Sprejema tudi poročila o delu AI v preteklem obdobju in operativni načrt za prihodnje obdobje ter določa višino članarine: če naštejemo le nekaj od pomembnih točk.

Zaradi pomembnosti zbora članov, kot najvišjega organa upravljanja naše organizacije, se imate kot člani pravico udeležiti, soodločati, glasovati in sokreirati organizacijo. Večja udeležba v tem procesu nam daje tudi večjo težo, hkrati pa krepi demokratičnost, transparentnost in aktivno vlogo članstva.

Tu še na kratko o operativnem načrtu, sprejetem na zadnjem zboru članov za leto 2023. V njem so opredeljena področja svobode izražanja in prostora civilne družbe ter enakost in nediskriminacija, znotraj tega pa pravica do zdravja, nastanitve in socialne varnosti, zagotoviti podnebno pravičnost, zaščititi pravice beguncev, migrantov in ljudi v kriznih območjih. Pomemben vidik imata tudi Šola človekovih pravic, Akademija Amnesty in sodelovanje z drugimi nevladnimi organizacijami.

Amnesty International Slovenije se bo pod mojim predsedovanjem IO še naprej trudila in delovala v smeri ohranitve in krepitev človekovega dostojanstva. Tem intenzivnejše v časih polnih geopolitičnih izzivov, ki so pred nami.

Zlatko Bojanović
Predsednik IO



**Osebnostno si predvsem
želim večjo udeležbo
članstva na zboru
članov in bi vas
pozval, da se ga
19. aprila 2023
udeležite v čim
večjem številu.**



V Ljubljani je 30. septembra pred iranskim veleposlaništvom potekal protest proti zatiranju pravic žensk v Iranu.



Linn Julian Koletnik je od 1. oktobra 2022 naš novi asistent na programu kampanje in komunikacije.



Blaž Kovač, vodja projektov v AIS, je po 17 letih odšel novim izzivom naproti in se poslovil od naše ekipe. V pismu sodelavcem_kam je med drugim zapisal: »Čas je slovesa in tudi solze so, a v tej Sloveniji še vedno obstaja upanje, vse dokler je tu AI Slovenije.«

Vsi otroci na svetu imajo nekaj skupnega – njihove pravice. Skenirajte QR kodo na naslednji strani, opravite brezplačni spletni tečaj in se naučite več o otrokovih pravicah.



Otroci brez spremstva so si na stadionu Stožice 24. septembra ogledali nogometno tekmo med Slovenijo in Norveško. Hvala Nogometni zvezi Slovenije.

ZBOR ČLANOV 2022

Po dveh letih smo se 29. septembra člani_ice na zboru članov ponovno zbrali tudi v živo. Kot običajno, so potekale volitve kandidatov za organe AI Slovenije. Za predsednika izvršnega odbora je bil izvoljen Zlatko Bojanovič, naš dolgoletni član in podpornik, ki je, mimogrede, napisal tudi uvodnik za tokratno revijo. Na novo je bila kot članica v izvršni odbor izvoljena Maja Pan. To sta bili edini mesti, ki sta bili na voljo za izvolitev, saj so bili blagajnik Tomaž Gorjanc ter član_ica Tadej Kobal in Špela Repič leta 2021 izvoljeni za dvoletni mandat.

Ponavljamo iskreno zahvalo, ki je bila poudarjena tudi na zboru članov, dosedanja predsednica Sabini Živec, ki je to vlogo opravljala od 2009 do 2012 ter od 2017 do 2022. V tem času je organizaciji namenila veliko dela, podpore, sodelovanja in nasvetov, tako lokalno kot tudi na mednarodni ravni.

Na zboru članov smo sprejeli poročilo o delu AI Slovenije za leto 2021, finančno poročilo in poročilo nadzornega odbora. Predstavili smo poročilo za obdobje januar – avgust 2022 (najdete ga na www.amnesty.si/transparentno-delovanje.html) in finančni načrt za prihodnje leto. Članom_icam smo podrobneje predstavili naše delo v preteklem letu in novo kampanjo za Anhovo, ki smo jo pripravili z organizacijama Eko Anhovo in dolina Soče ter Danes!. Skupaj smo pripravili peticijo, ki je del globalne kampanje Pišem za pravice, v njej pa pozivamo predsednika vlade, naj ukrepa in prebivalcem_kam Anhovega zagotovi pravico do življenja v čistem in zdravem okolju. Več o tem si preberite v nadaljevanju revije.

GLOBALNA SKUPŠČINA 2022

Po sestankih, ki so se dogajali na regionalnih ravneh, je bila v Amnesty International avgusta na sporedu globalna skupščina. To je letni sestanek predstavnikov_c AI s celega sveta. Delegacijo AIS so sestavljali predsednica Sabina Živec, direktorica Nataša Posel in direktor za zbiranje sredstev Mihael Bogataj. Na srečanju so potrdili

poenostavljene standarde organizacije, reformo mednarodnega odbora (ta odbor deluje v prostovoljski kapaciteti in predstavlja gibanje med zasedanji globalne skupščine) in spremembo modela glasovanja za mednarodno voljene funkcije. Dogovorili so se tudi o načelih feminističnega vodenja organizacije.

AMNESTY JE BILA PRIJATELJICA KAMPANJE RTV JE ZAKON

V slovenski Amnesty smo v okviru referendumu o RTV kot prijatelji podprli kampanjo »RTV je zakon«. Novela zakona o RTV, ki je bila na referendumski presoji, je namenjena depolitizaciji tega medija, zagotavljanju večje uredniške avtonomije ter večji participaciji javnosti in zaposlenih. To je zelo pomembno, saj morajo biti javni mediji pomemben vir nepristranskih informacij in raznolikih političnih mnenj.

NOGOMET ZA OTROKE BREZ SPREMSTVA

Skupaj z Nogometno zvezo Slovenije smo septembra mladoletnikom_icam brez spremstva iz Dijaškega doma Postojna omogočili ogled tekme slovenske nogometne reprezentance.

Kdo so in zakaj potujejo brez staršev?

Mladoletniki_ice brez spremstva so otroci, mlajši od 18 let, ki so brez spremstva staršev oziroma skrbnikov zunaj svoje matične države. Okoliščine, ki povzročijo, da zapustijo svojo državo, so zelo različne. Lahko jo zapustijo kot begunci zaradi strahu pred preganjanjem ali zaradi pomanjkanja varnosti zaradi kršitev človekovih pravic, oboroženih spopadov ali nemirov, zaradi revščine in pomanjkanja ali zato, ker so ostali brez staršev oziroma so jih ti zavrgli.

Mladoletnik, ki je velik nogometni navdušenec in tudi sam igra nogomet, je po tekmi povedal: **»Odkar sem v Sloveniji, sem prvič gledal tekmo s tribune, in to celo mednarodno tekmo. Upam, da bom nekoč tudi sam lahko zaigral za slovensko reprezentanco.«**

VSE DOBRO V 2023

Ta revija vas bo verjetno ujela, ko bo pred nami še cel mesec leta 2022, a ker se nekaj mesecev ne bomo brali, vam že zdaj pošiljamo najlepše želje za novo leto. Vsem nam želimo, da uspemo 2023 skupaj narediti bolj solidarno ter utemeljeno na dostojanstvu in človekovih pravicah. Tudi na osebni ravni vam pošiljamo dobre želje za zadovoljstvo in zdravje. Hvala, ker ste del našega boja za lepši svet.

SPREMEMBE V PISARNI

Za nadomeščanje porodniške odsotnosti se nam je za eno leto kot asistent na programu kampanje in komunikacije pridružil Linn Julian Koletnik. Novim izzivom nasproti pa se je odpravil Blaž Kovač, ki mu želimo veliko uspehov na novi službeni poti.

TEČAJ O OTROKOVIH PRAVICAH

Ob mednarodnem dnevu otroka, ki ga zaznamujemo 20. novembra, smo v Amnesty International Slovenije pripravili **spletni tečaj o otrokovih pravicah**. Namenjen je vsem, ki za svoje delo ali šolanje potrebujejo znanje o pravicah otrok. Na našem spletnem multimedijskem izobraževalnem centru Akademija Amnesty za vas pripravljamo različne izobraževalne vsebine. Vabljeni, da ga obiščete in si pridobite nova znanja. **»Izobraževanje o pravicah je zelo pomembno, ne le zaradi širjenja obzorij, ampak ker nas opolnomoči, da se znamo boriti za svoje pravice in pravice drugih.«** Nataša Posel, direktorica AIS.



ZA VEČ NOVIC POJDI NA
www.amnesty.si

ANHOVO PO AZBESTU ZDAJ ŠE IZPUSTI ZARADI SOSEŽIGALNICE

ZA SOSEŽIGALNICE VELJAJO VELIKO MANJ STROGA PRAVILA GLEDE IZPUSTOV V ZRAK KOT ZA SEŽIGALNICE. KAJ TO POMENI ZA ZDRAVJE LJUDI V ANHOVEM, KI ŽIVIJO POLEG SOSEŽIGALNICE SALONITA ANHOVO?

Skrb vzbujajočo situacijo, na kar že nekaj časa opozarjajo tudi v zdravstveni stroki. Februarja 2020 so predstavniki zdravniške stroke takratnemu ministru za okolje in prostor predali 593 podpisov zdravnikov_ic in zobozdravnikov_ic iz vseh delov države, ki so pozvali k zavarovanju okolja v občini Kanal ob Soči in drugih žariščih po Sloveniji pred dodatnim onesnaženjem. Posebej so izpostavili situacijo zaradi Salonita Anhovo.

Anhovo, naselje v občini Kanal ob Soči, povezujemo z azbestom, ki so ga desetletja dolgo uporabljali v cementarni. Zaradi posledic vdihavanja azbestnih vlaken pa ljudje zbolevajo in umirajo še danes. Zdravnica iz splošne ambulante v Desklah, prav tako kraja v kanalski občini, Nevenka Mlinar je ob predaji omenjene peticije povedala, da **med 1676 opredeljenimi pacienti, ki jih obravnava, v zadnjih letih beležijo 450 primerov rakavih obolenj in da je v ambulanti v Desklah v zadnjih 20 letih 82 ljudi zbolelo zaradi mezotelioma.**

Maligni mezotelium je rak ovojnice, ki obdaja notranje organe v prsni in trebušni votlini. Večino primerov tega agresivnega raka povzroča azbest. Proizvodnja in promet azbestnih izdelkov sta v Sloveniji prepovedana od leta 1996. Najbolj ogroženi so ljudje, ki so bili v preteklosti poklicno izpostavljeni vdihavanju večjih koncentracij azbestnih vlaken na svojih delovnih mestih. Ljudje pa smo še naprej izpostavljeni, saj so še vedno v rabi azbestni izdelki, nastaja pa tudi veliko azbestnih odpadkov.

V tem okolju, tragično zaznamovanem z življenjsko ogrožajočimi zdravstvenimi težavami zaradi azbesta, pa prebivalstvo zdaj vdihava še izpuste iz bližnje sosežigalnice cementarne Salonit Anhovo. Lokalne aktivistke_i opozarjajo, da je to v Evropi unikatno slaba kombinacija.

PETICIJA ZA IZENAČITEV PRAVIL ZA SEŽIG IN SOSEŽIG

Kot pove ime, v sežigalnicah odpadkov te sežigajo. Izpusti, ki pri tem nastajajo, so zakonsko določeni bolj strogo, kot veljajo za sosežigalnice, v katerih pa kurijo odpadke, da bi tako pridobili energijo. Pomembno je poudariti, da tudi obstoječa slovenska zakonodaja, ki ureja mejne vrednosti za sežigalnice, ne ustreza zahtevam Evropske komisije iz leta 2019. V primeru cementarne Salonit Anhovo je s sosežigom pridobljena energija namenjena proizvodnji; letno lahko v njej sežejo več kot 109.000 ton odpadkov, tudi nevarnih, kar pomeni povprečno 300 ton na dan.

Dovoljeni izpusti za sosežig so nekajkrat višji kot v sežigalnicah. Taka veljavna ureditev je nesprejemljiva, saj so izpusti enako škodljivi za zdravje ljudi, ne glede na to, ali pridejo iz sežigalnice ali sosežigalnice, zato bi morala za oboje veljati enaka pravila.



Amnesty Slovenije je 1. oktobra 2022 obiskala Anhovo. Na fotografiji naša Metka in prebivalke_ci Anhovega in bližnje okolice.

Kaj lahko naredite?

- Podpišite peticijo na www.amnesty.si/peticija-anhovo ali v tej reviji v rubriki Pisma rešujejo življenja.
- Delite peticijo v svojem krogu (družina, služba, prijateljski stiki, na družbenih omrežjih).
- Zbirajte podpise peticije na kakšnem dogodku, ki ga organizirate sami ali se mu pridružujete.



Soška dolina in cementarna Salonit Anhovo.

Foto: Primož Kožuh

Pravica do čistega okolja

Potem ko je oktobra 2021 Svet ZN za človekove pravice sprejel resolucijo, s katero je prepoznal, da je čisto, zdravo in trajnostno okolje človekova pravica, je julija letos podobno odločitev sprejela še Generalna skupščina ZN. Njena resolucija razglašča pravico do čistega, zdravega in trajnostnega življenjskega okolja. Za sprejem te resolucije je zaslužna tudi Slovenija, ki je bila ena od njenih predlagateljic in si je po diplomatski poti prizadevala za zadostno podporo držav članic ZN.

Na spletnem mestu www.akademija-amnesty.si/izobrazevanja poiščite spletni tečaj o Anhovem, s pomočjo katerega boste izvedeli več o tej tematiki (predvidoma bo objavljen sredi decembra).

Na to že dolgo opozarjajo v društvu Eko Anhovo in dolina Soče ter civilni iniciativi Danes!, s katerima smo se združili v skupnem prizadevanju za takojšnjo izenačitev mejnih vrednosti za sežig in sosežig. Vabimo vas, da podpišete našo skupno peticijo predsedniku vlade, dr. Robertu Golobu, v kateri zahtevamo tudi uvedbo strožjega nadzora in trajno merjenje težkih kovin.

Peticija je del vsakoletne akcije **Pišem za pravice**, podpišete jo lahko na spletu (www.amnesty.si/peticija-anhovo) ali pa na papirju (poiščite jo na straneh 30 in 31).

Izr. prof. dr. Miran Brvar, vodja Centra za klinično toksikologijo in farmakologijo pri UKC Ljubljana, je januarja letos na novinarski konferenci Delovne skupina za spremljanje, opozarjanje in ozaveščanje o nevarnostih onesnaženega okolja za zdravje pri Zdravniški zbornici, na kateri so med drugim predstavili svoje aktivnosti v preteklih dveh letih, dejal: **»Nesprejemljivo je, da imajo sosežigalnice oziroma cementarne še vedno dovoljenja za višje mejne vrednosti izpustov strupenih snovi v ozračje, kot veljajo za sežigalnice, hkrati pa je nadzor nad njihovim delovanjem pomanjkljiv in premalo pogost.«** Dodal je: **»Izpusti sežigalnic tako povzročajo rakave bolezni bezgavk, črevesja in pljuč, poleg tega pa onesnažen zrak povzroča tudi druge bolezni, kot so ateroskleroza in srčna kap, astma in kronični bronhitis, možganska kap in demenca. Izsledki številnih raziskav kažejo, da moramo znižati mejne vrednosti strupenih snovi v okolju, saj le-te ogrožajo zdravje in okolje.«**

»NE BI RADA, DA BI ZBOLELI TUDI MOJI VNUKI«

V okviru svoje misije v Sloveniji je Anhovo 1. oktobra 2022 obiskal **Posebni poročevalec Združenih narodov za človekove pravice in okolje** David R. Boyd. Po obisku je v sporočilu za javnost slovensko vlado pozval, naj na primeru Anhovega in drugih znanih žariščih onesnaženja da prednost ukrepom za izboljšanje kakovosti zraka in zavrne odobritev kakršnih koli dejavnosti, ki bi povečale onesnaženje. Ob tem dodajmo, da želi

Foto: Primož Kožuh



Naslovnica: Prizor iz Anhovega.



Prebivalke_c_i Anhovega, ki se že dolga leta borijo za pravico do življenja v čistem in zdravem okolju. Novinarska konferenca ob obisku posebnega poročevalca 1. oktobra 2022.

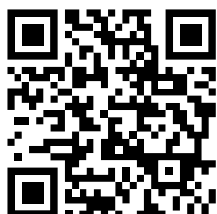
Salonit Anhovo pridobiti dovoljenje, da bi lahko sosežigali še enkrat več odpadkov kot doslej.

Na dan obiska posebnega poročevalca – to je neodvisen strokovnjak v sistemu ZN za človekove pravice, ki deluje v prostovoljni kapaciteti – je v Anhovo odšla tudi ekipa slovenske Amnesty. Pogovarjali smo se s številnimi ljudmi, ki so nam povedali, za kaj so zaskrbljeni in kako so bili prizadeti.

Anastazija Bevčar, ki je izpostavila, da se že desetletja borijo za to, da bi imeli pravico do življenja v čistem okolju, nam je povedala: **»Moja družina je zaradi okolja izgubila štiri brate in sestre po mojem očetu in mojega svaka.«**

»Jaz živim tukaj v Anhovem že celo življenje in sem tudi sama zbolela, zato se borim za čisto in zdravo okolje, ker ne bi rada, da bi zboleli tudi moji vnuki,« pa je dejala Slavica Bavdaž.

Metka Naglič



Naj to postane naš skupen boj – vabljeni, da se nam pridružite v kampanji, vaš prvi korak pa je lahko podpis in delitev peticije: www.amnesty.si/peticija-anhovo.

Pri načrtovanju novih sežigalnic ali sosežigalnic odpadkov in oceni njihovih vplivov na lokalno prebivalstvo moramo upoštevati posebnosti lokalnega prebivalstva, npr. povečano obolevnost zaradi drugih onesnaževal v okolju in vpliv že prisotnih lokalnih onesnaževalcev, npr. druge industrijske obrate. Pri vrednotenju vpliva toksičnih snovi v izpušnih sežigalnic in sosežigalnic na zdravje ljudi se moramo zavedati, da so njihovi učinki lahko sinergistični in se lahko seštevajo oziroma celo pomnožujejo, tako da mejne vrednosti ne zagotavljajo zdravega okolja lokalnemu prebivalstvu.

Izjava iz strokovnega prispevka na 8. srečanju o kemijski varnosti, november 2019 v Ljubljani. Izr. prof. dr. Miran Brvar, dr. med., vodja Centra za klinično toksikologijo in farmakologijo, UKC Ljubljana.

Viri, vsi dostopni na internetu:

Sporočilo za javnost Zdravniške zbornice Slovenije, 5. 2.2020: Predstavniki zdravniške stroke so danes ministru za okolje in prostor Simonu Zajcu predali 593 podpisov zdravnikov in zobozdravnikov iz vseh delov države. * Sporočilo za javnost Zdravniške zbornice Slovenije, 7. 1.2022, V nastajajočo uredbo o sežiganju odpadkov naj se zapiše čim nižje dovoljene mejne vrednosti izpuštev. * Poročilo Agencije RS za okolje, Incidenca malignega mezotelioma in umrljivost. * Sporočilo za javnost posebnega poročevalca: Ambicioznejši okoljski ukrepi so ključni za zaščito človekovih pravic, pravi strokovnjak ZN. 6. 10. 2022.

INTERVJU Z RAZISKOVALKO AMNESTY INTERNATIONAL ZA IRAN

»JEZA, IZRAŽENA NA ULICAH, JE POKAZALA, KAJ SI LJUDJE MISLIJO«

MAHSO AMINI JE 16. SEPTEMBRA V TEHERANU ARETIRALA MORALNA POLICIJA, KER NJENI LASJE NISO BILI USTREZNO ZAKRITI. V PRIDRŽANJU JE ZARADI POSLEDIC MUČENJA UMRLA.

Vse od takrat v Iranu potekajo množični protesti pod sloganom **ženske, življenje, svoboda** (*Women, life, freedom*). Ljudje na ulicah pozivajo k spremembam in zahtevajo odgovornost za zločine, ki so jih zakrivila varnostne sile. O tem smo se pogovarjali z raziskovalko Amnesty International **Nassim Papayianni**, ki vse od začetka iranskega upora spremlja in raziskuje dogajanje v tej državi.

Kaj je Amnesty International ugotovila o dogajanju v Iranu? Kako Amnesty preiskuje takšne primere?

Iranske oblasti so uporabile svoj izpiljeni mehanizem represije, da bi neusmiljeno zatrlle proteste po vsej državi in tako preprečile vsakršen izziv svoji oblasti. Nedavne proteste je sprožilo ogorčenje zaradi smrti 22-letne Mahse (Zhine) Amini, ki je 16. septembra 2022 umrla v priporu, potem ko jo je aretirala moralna policija, ker ni spoštovala diskriminatornih in krivičnih zakonov o obveznem zakrivanju. Vendar se je fokus protestov hitro razširil na širše očitke proti politični eliti in vključeval zahteve po odpravi sistema Islamske republike in vzpostavitvi sekularnega demokratičnega sistema, ki bi spoštoval človekove pravice. **Dokazi, ki jih je zbrala Amnesty International, kažejo grozljiv vzorec iranskih varnostnih sil, ki na protestnike namerno in nezakonito streljajo s pravim strelivom in naboji.** Zaradi nasilnega zatiranja protestov je doslej umrlo več deset ljudi, več sto pa jih je bilo ranjenih.

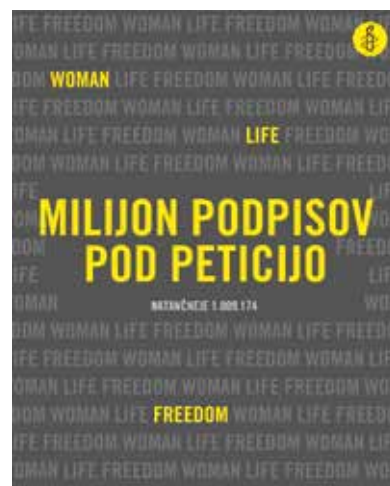
Amnesty International je v okviru tekoče preiskave o nenehnem nasilnem zatiranju protestov proti oblasti v Iranu zbrala pričevanja protestnikov_ic, drugih očitvidcev_k, sorodnikov_c žrtev in drugih prizadetih posameznikov_c ter zagovornikov_ic človekovih pravic in novinarjev_k v Iranu. Viri zunaj Irana so z Amnesty International delili tudi informacije, ki so jih prejeli od primarnih virov v Iranu, vključno s pisnimi in zvočno posnetimi pričevanji očitvidcev. Organizacija je pregledala tudi avdiovizualne dokaze, mrliške liste in pogrebne listine z navedbo sodnega vzroka smrti ter uradne izjave, uradne dokumente, ki so pricurljali v javnost, in poročila državnih medijev.

Kakšen je vsakdan žensk v Iranu?

Predstavlajte si, da ste ženska, ki živi razmeroma običajno življenje. V službo ali na univerzo se vozite s podzemno železnico ali avtobusom. Družite se s prijatelji. Zdaj pa si predstavljajte, da se morate, preden stopite na ulico in opravite katero koli od teh stvari, ustaviti in preveriti, ali so vaši lasje ustrezno pokriti z naglavno ruto ter ali imate zakrite roke in noge. Morda se vam zdi to pretirano, vendar ima neupoštevanje teh pravil lahko resne posledice za ženske in deklice v Iranu. Vedo, da bodo neznanci ocenjevali njihovo telo in oblačila takoj, ko bodo zapustile dom. Čakajo jih »moralne kontrolne točke«, na katerih bodo državni uslužbenci odločali, ali so oblečene v skladu s strogim državnim kodeksom oblačenja za ženske. Če uslužbenci niso zadovoljni, jih lahko samovoljno aretirajo in v nekaterih primerih celo mučijo ter obsodijo na zaporno kazen ali bičanje.



Nassim Papayianni, raziskovalka Amnesty International.



Predstavljajte si, da se morate vsak dan, preden zapustite svoj dom, odločiti, koliko ste pripravljeni tvegati. **Ali želite danes izkoristiti svojo svobodo in nositi, kar želite, ali raje ne boste tvegali in se tako izognete aretaciji, napadu in prepovedi vstopa na delovno mesto ali univerzo?**

Kakšno vlogo ima v državi moralna policija?

Na deset tisoče žensk in deklet v Iranu na ulicah naključno ustavlja moralna policija, ki jih žali in jim grozi, jim ukazuje, naj potegnejo naglavno ruto naprej, da skrijejo pramene las, ali jim daje robčke, da si obrišejo ličila. **Ženske in dekleta so pogosto fizično napadene, pretepe s palicami, vklenjene z lisicami in strpane v policijska vozila.** Ta dejanja predstavljajo kruto, nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje, kar je po mednarodnem pravu, vključno z Mednarodnim paktom o državljanskih in političnih pravicah, katerega pogodbenica je Iran, popolnoma prepovedano.

A niso le državni uslužbenci tisti, ki izvajajo policijski nadzor nad ženskimi telesi. Krivični, diskriminatorni in ponižujoči iranski zakoni o obveznem zakrivanju omogočajo nadlegovanje in napade na ženske v javnosti ne le državnim uslužbencem, temveč tudi nasilnežem in samooklicanim delivcem pravice, ki menijo, da imajo dolžnost in pravico uveljavljati vrednote Islamske republike. Zato imajo ženske in dekleta vsakodnevno opravka s takšnimi neznanci, ki jih pretepajo in škropijo s solzivcem, jim pravijo »kurbe« in jih silijo, da si popravijo naglavne rute in si popolnoma zakrijejo lase.

Kako oblasti v tej državi zatirajo pravico do svobode izražanja?

Restriktivne, preširoke in nejasne določbe islamskega kazenskega zakonika in drugih zakonov omogočajo zatiranje pravice do svobode izražanja. V naši raziskavi o pridržanih v zvezi s protesti novembra 2019 so se proti pridržanim rutinsko uporabljale naslednje obtožbe: »motenje javnega reda« (člen 618 iranskega islamskega kazenskega zakonika), »zbiranje in dogovarjanje za kazniva dejanja zoper nacionalno varnost« (člen 610) in »članstvo v skupini z namenom motenja nacionalne varnosti« (člen 499). Opredelitve teh kaznivih dejanj so v nasprotju z načelom zakonitosti, saj so preširoke in nejasne ter oblastem omogočajo, da jih samovoljno uporabljajo za omejevanje mirnega uresničevanja pravic do svobode izražanja, združevanja in zbiranja.

Druge obtožbe iz islamskega kazenskega zakonika, ki so bile uporabljene za pregon protestnikov, vključujejo »širjenje propagande proti sistemu« (člen 500), »žaljenje vrhovnega voditelja« (člen 514), »žaljenje uradnikov« (člen 609) in »širjenje laži z namenom vznemirjanja javnosti« (člen 698). **Te določbe dejansko kriminalizirajo svobodno izražanje idej in mnenj, kar je v nasprotju z iranskimi obveznostmi na podlagi mednarodnega prava o človekovih pravicah.**

V nedavnem poročilu Amnesty je navedeno, da je oblast poveljnikom oboroženih sil ukazala, naj se na proteste odzovejo z nasiljem. Oblast je tako odgovorna za številne smrtne žrtve in poškodbe. Kaj naj v zvezi s tem stori mednarodna skupnost?

Amnesty International je z globalno akcijo pozvala ljudi po vsem svetu, naj podpišejo petico, naslovljeno na države članice ZN, in od njih zahtevajo, da nemudoma vzpostavijo neodvisen mehanizem ZN za preiskavo in zagotovitev odgovornosti za najhujše zločine po mednarodnem pravu, storjene v Iranu. **Podpora takšnemu mehanizmu bi iranskim oblastem poslala jasno sporočilo, da se najhujši zločini po mednarodnem pravu in druge kršitve človekovih pravic, kot so nezakoniti uboji, mučenje in drugo grdo ravnanje, tudi z ženskami zaradi neupoštevanja zakonov o obveznem zakrivanju, ne bodo dopuščali.**

Kakšno je vaše sporočilo protestnikom v Iranu? Kako pomembno je, da jim svet izkaže solidarnost?

Amnesty International izraža solidarnost s pogumnim bojem žensk in mladih deklet v Iranu za telesno avtonomijo, dostojanstvo in enakost ter z vsemi, ki želijo uveljavljati svojo pravico do mirnega zbiranja. Jeza, izražena na ulicah, je pokazala, kaj ljudje v Iranu menijo o iranskih krivičnih in diskriminatornih zakonih o obveznem zakrivanju, vsesplošni represiji in nezakonitih pobojih.

Foto: F. Maceroni



Protesti v Rimu. Italija, 2022.



Pogovarjala se je Taja Premk.

UMORI ŽENSK V SLOVENIJI MORIJO NASILNEŽI IN NASILJE TER NIKAKOR NE LJUBEZEN

SEPTEMBRA STA SLOVENIJO PRETRESLA DVA UMORA ŽENSK IN EN POSKUS UMORA. OB TEH DOGODKIH SMO ZA IZJAVO PROSILI DOC. DR. JASNO PODREKA IZ FILOZOFSKE FAKULTETE V LJUBLJANI, KI JE TUDI AVTORICA ZNANSTVENE MONOGRAFIJE Z NASLOVOM »BILA SI TISTO, KAR JE MOLČALO. INTIMNOPARTNERSKI UMORI ŽENSK V SLOVENIJI.« TER PROSTOVOLJKA DRUŠTVA SOS TELEFON ZA ŽENSKO IN OTROKE ŽRTVE NASILJA.

V Sloveniji sta se v enem samem septembrskem tednu zgodila dva intimnopartnerska femicida ter en poskus femicida. Na letni ravni v Sloveniji v povprečju beležimo med 5 in 7 takšnih umorov, intimnopartnerski umori oz. femicidi pa sodijo med najpogostejše vzroke za nasilne smrti žensk pri nas. Če k tem številkam dodamo še tako imenovane kolateralne žrtve, kamor prištevamo osebe, ki so nemalokrat umorjene poleg partnerke in pa tudi otroke, ki ob takšni tragediji ne samo, da ostanejo brez obeh staršev, ampak ostanejo zaznamovani za celotno življenje, lahko vidimo, da so razsežnosti tega problema še veliko večje, kot se nam na prvi pogled zazdi.

Ob vsakem takšnem primeru se srečamo tudi s poplavo **napačne medijske pozornosti in interpretacij**, ki motive za takšna dejanja pripisujejo ljubosumju, pretirani ljubezni, močnim čustvom zaradi zavrnitve s strani ljubljene osebe ali, kot je bilo mogoče zaslediti v mariborskem primeru, neuslišane ljubezni.

Vse to so nevarne interpretacije, ki izkrivljajo prave vzroke za tovrstna kazniva dejanja, ki z ljubeznijo nimajo ničesar skupnega, in premikajo naš fokus od realnega problema. Raziskave jasno kažejo, da so intimnopartnerski femicidi v skoraj vseh primerih **najhujši izid zgodovine intimnopartnerskega nasilja**, ki je bila praviloma prisotna dlje časa in se nikoli ne zgodijo po naključju.

Retrospektivne študije jasno pokažejo, da so pred izvedbo kaznivega dejanja povzročitelji partnerki grozili, izvajali različne oblike nasilja in zalezovanja, nekateri pa so umor tudi natančno napovedali in/ali ga načrtovali. Pred seboj imamo praviloma povzročitelje, ki so bili nad partnerko dlje časa nasilni in jo skozi različne oblike manipulativnih taktik ustrahovali in podrejali, svoje nasilno vedenje pred javnostjo pa praviloma skrbno skrivali.

Zato se ne pustimo zavesti interpretacijam, da intimnopartnerske femicide povzročajo povsem običajni moški, ki pred tem niso bili problematični, ampak bodimo jasni: **morijo nasilneži in nasilje ter nikakor ne ljubezen ali zgolj ljubosumen moški!**

Doc. dr. Jasna Podreka

Foto: Mladina



Jasna Podreka.



KAM SE LAHKO ŽRTVE NASILJA OBRNETE PO POMOČ IN PODORO?

Društvo SOS telefon: tel. številka dosegljiva 24 ur na dan 080 11 55, e-naslov sostelefon@društvo-sos.si

Društvo za nenasilno komunikacijo: tel. številka 031 770 120, e-naslov info@društvo-dnk.si

Zavod Emma: tel. številka: 01 425 47 32, e-naslov zavod.emma@siol.net

Ženska svetovalnica: tel. številka 031 233 211

PRAVICA DO SPLAVA PO SVETU KRIMINALIZACIJA NE PREPREČI SPLAVA

VRHOVNO SODIŠČE ZDA JE 24. JUNIJA 2022 OVRGLO RAZSODBO ROE PROTI WADE IZ LETA 1973, KI JE UZAKONILA UMETNO PREKINITEV NOSEČNOSTI. S TO ODLOČITVIJO JE MILIJONE LJUDI IZGUBILO PRAVICO DO SPLAVA.

Prelomna odločitev ameriškega vrhovnega sodišča, ki je prezrla številne dokaze o tem, da je **kriminalizacija splava smrtno nevarna**, je ogrozila življenja milijonov. Znano je, da se v državah, kjer zakonodajce splav prepovedujejo ali omejujejo, drastično poveča število splavov v nevarnih okoliščinah. S tem se poveča tudi število smrti in poškodb. Ženske, ki si ne morejo privoščiti varno splaviti, se odločajo za nevarne načine prekinitve nosečnosti oz. so vanje prisiljene. S tem pa eden izmed najvarnejših medicinskih postopkov postane nevaren, boleč in tvegan. Zaradi omejitev splava so nesorazmerno bolj prizadete temnopolte in revne ženske. Zato odločitev ameriškega sodišča velja tudi za **rasistično in razredno zaznamovano**.

Od zdaj naprej ameriške zvezne države same urejajo to pravico. Ko so potekala novembrske volitve v kongres in senat, je volilno telo v Kaliforniji, Vermontu in Michiganu potrdilo, da se v ustave njihovih držav vpiše pravica do splava, v Montani in Kentuckyju pa so zavrnili ukrepe, ki bi omejili dostop do reproduktivne oskrbe.

DRŽAVE S PREPOVEDJO SPLAVA

Po podatkih Centra za reproduktivne pravice je splav popolnoma prepovedan v 24 državah po svetu. Sem med drugim spadajo Andora in Malta v Evropi, Salvador in Honduras v srednji Ameriki, Senegal in Egipt v Afriki ter Filipini in Laos v Aziji. Sedaj so se seznamu držav pridružile tudi številne zvezne države ZDA.

Približno 90 milijonov (5 odstotkov) žensk v rodni dobi živi v državah, ki v celoti prepovedujejo splav.

Več kot 50 držav splav dovoljuje le v primeru, če je ogroženo zdravje ali življenje ženske. V drugih državah so izjeme, če je nosečnost posledica posilstva, incesta ali gre za nenormalnost ploda.

Januarja 2021 je bila **na Poljskem** uvedena skoraj popolna prepoved splava, ki postopek dovoljuje le v primerih posilstva, incesta ali ko je ogroženo življenje matere. S tem je bila odpravljena izjema za splav v primerih hudih in nepopravljivih nenormalnosti ploda. To je bil leta 2019 sicer razlog za 98 odstotkov splavov v tej državi.

SPREMEMBE ZAKONODAJ ZA LAŽJI DOSTOP DO VARNEGA SPLAVA

V zadnjih 25 letih je več kot **50 držav spremenilo svoje zakonodaje**, da bi omogočilo večji dostop do splava. S tem priznavajo ključno vlogo, ki jo ima dostop do varnega splava pri zaščiti življenj in zdravja žensk.

Pri dekriminalizaciji splava v Kolumbiji, Argentini in Mehiki je imelo pomembno vlogo gibanje **Zeleni val** (*Green wave*), katerega del je tudi AI Argentine. Irska je skoraj popolno ustavno prepoved splava odpravila na **referendumu** 25. maja 2018. Leto kasneje se seznamu pridruži še Severna Irska, 2020 pa tudi Nova Zelandija.

(T. P.)

Foto: Grzegorz Żukowski



Množični protesti na Poljskem po smrti ženske, ki je v 22. tednu nosečnosti umrla zaradi sepse. Več deset tisoč ljudi je oblastem sporočilo, da je bila 30-letna Izabela žrtev prepovedi splava, ki velja v tej državi. November, 2021.

Dostop do varnega splava je človekova pravica. V skladu z mednarodnim pravom o človekovih pravicah ima vsakdo pravico do življenja, do zdravja in pravico živeti brez nasilja, diskriminacije, mučenja ali drugega krutega, nečloveškega in ponižujočega ravnanja. Prisiliti nekoga, da donosi proti svoji volji, je kršitev teh pravic. **Splav mora biti zakonit, varen in dostopen vsem.**

META IN MJANMAR

ALGORITMI IN SOVRAŽNO HUJSKANJE NA FACEBOOKU

POSLOVNI MODEL METE POMENI, DA PODJETJE S CILJNIM OGLAŠEVANJEM ZASLUŽI VEČ, ČE SE LJUDJE DLJE ČASA ZADRŽUJEJO NA NJIHOVH PLATFORMAH. ŽAL JE SOVRAŠTVO ZELO UČINKOVITO SREDSTVO ZA TO, KAR JE ETNIČNA SKUPINA ROHING V MJANMARJU TRAGIČNO IZKUSILA NA LASTNI KOŽI.

Rohinge so večinoma muslimanska etnična manjšina, ki živi na severu mjanmarske zvezne države Rakhine. Že desetletja v pretežno budistični državi doživljajo diskriminacijo, preganjanje in zatiranje. Oblasti jim omejujejo svobodo gibanja, dejansko so jih segregirali od preostanka družbe, ter dostop do zdravstvene oskrbe, izobraževanja in možnosti za delo. V Amnesty smo ravnanje z njimi označili za apartheid.

Kaj se je zgodilo leta 2017? V okoliščinah takega apartheida in kmalu po odpravi desetletij dolge vladavine vojaške hunte je oborožena rohinska skupina *Arakan Rohingya Salvation Army* izvedla napade na vojaške in varnostne tarče ter civiliste. To je vodilo v hude povračilne ukrepe mjanmarskih varnostnih sil pod vodstvom vojske oz. etnično čiščenje rohinskega prebivalstva: nezakonite uboje tisoče ljudi, vključno z otroki; posilstva in drugo spolno nasilje nad ženskami in dekletimi; mučenje moških in fantov v centrih za pridržanje; stradanje ljudi s tem, da so požigali tržnice in blokirali ceste do kmetijske zemlje; namerno požiganje na stotine rohinskih vasi. 80 odstotkov Rohing, to je več kot 702.000 ljudi, je moralo zbežati iz države.

Kaj ima s tem Facebook (zdaj Meta)? V letih pred grozotami 2017 so se na Facebooku bohotile vsebine, ki so promovirale sovraštvo, nasilje, diskriminacijo Rohing, ter vsebine, ki so to skupnost dehumanizirale. To je prispevalo k nasilju nad njimi v realnem življenju. Algoritmi Mete so aktivno krepili in promovirali vsebine, ki so ljudi razdeljevale in spodbujale napetosti. Meta je vedela ali pa bi morala vedeti, da s svojim ravnanjem tvega slabe posledice. To so kazale notranje študije – Metina lastna raziskava iz leta 2016 je npr. jasno prepoznala, da njihov sistem priporoči povečuje problem ekstremizma – ter opozorila aktivistov_tk. Slednji so od leta 2012 Meto kar 15-krat kontaktirali na sestankih in neposredno na druge načine.

Zakaj jih je tako skrbelo? Zaradi znane povezave med hujskanjem k sovraštvu in dehumaniziranjem ljudi ter dejanji množičnega nasilja. Na primer: študija o posledicah sovražne propagande radia RTLM v kontekstu genocida v Ruandi kaže na to, da je bilo v tistih ruandskih vaseh, ki so sprejemale signal te radijske postaje, ubojev od 65 do 77 odstotkov več v primerjavi s tistimi, ki ga niso.

Ali je Meta ukrepala? Ne, niso opravili dolžne skrbnosti, to je ustrezne ocene posledic svojega delovanja v Mjanmarju, čeprav bi to po mednarodnem pravu morali. Posledično tudi niso sprejeli učinkovitih ukrepov za odpravo škodljivih učinkov.

(M. N.)

Támara-Jade Kaz



Podoba z naslovnice poročila Amnesty, ki podrobno analizira tveganja, ki jo predstavljajo algoritmi. Gre za viralnost (algoritem promovira določeno vsebino tako, da doseže več ljudi, kot bi jih organsko), razporejanje vsebin na FB, priporočila za ogled posnetkov ter za vključitev v skupine ali sledenje stranem.

PODPIŠITE PETICIJO

META NAJ SKUPNOSTI ROHING ZAGOTOVI
POPRAVO ŠKODE: [www.amnesty.si/
meta-rohinge-peticija](http://www.amnesty.si/meta-rohinge-peticija) ALI
POSKENIRAJTE QR KODO.



PRAVICA DO PROTESTA DRŽAVA JENULLA NE TERJA VEČ ZA POLICIJSKE STROŠKE

NOVA VLADA JE UMAKNILA TOŽBE, S KATERIMI JE PREJŠNJA OD GLEDALIŠKEGA REŽISERJA IN AKTIVISTA JAŠE JENULLA TERJALA STROŠKE ZA POLICIJSKO VAROVANJE PROTESTOV.

Spomnimo, da smo marca letos v Amnesty International na globalni ravni za Jenulla sprožili tako imenovano **nujno akcijo**. To pomeni, da smo prosili ljudi po svetu, naj pišejo takratnemu predsedniku vlade Janezu Janši s pozivom, naj od Jenulla ne terjajo stroškov policijskega varovanja protestov. Sledili so tisoči podpisov pod peticijo s tem pozivom. Hvala vsem, ki ste se odzvali!

Ljudje imamo pravico do izražanja svojega mnenja in do tega, da to na miren način počnemo skupaj z drugimi – kar je pravica do zbiranja. Gre za uresničevanje pravice do protesta, kar mora policija omogočati, ne da bi za to terjala povračilo stroškov za svoje delo.

Da ima država obveznost zagotavljati pravici do svobode izražanja in do zbiranja (obe sta tudi ustavno zagotovljeni pravici), je nova vlada potrdila z umikom soglasja trem tožbam, s katerimi je prejšnja od Jenulla za policijsko varovanje protestov terjala preko 40.000 evrov.

JENULL: »DEMOKRACIJA, VLADAVINA PRAVA, SVOBODA GOVORA, SPOŠTOVANJE, DELITEV VEJ OBLASTI NISO SAMOUMEVNE STVARI«

Jenull se je vsem, ki ste se zanj zavzeli s podpisom peticije, zahvalil s sporočilom. Med drugim je dejal: » ... s[m]o dobili vlado, ki je drastično bolj zavezana k spoštovanju človekovih pravic, spoštovanju pravice do združevanja, do izražanja svojega mnenja v javnem prostoru, in tudi ta vaš angažma, vaša podpora, vse to je del tega, da dejansko lahko z vsaj nekaj optimizma zremo v prihodnost Slovenije. Tako da, hvala vam za to. Borimo se naprej. Naše delo sigurno še ni končano, ne v Sloveniji, ne v drugih državah. Moramo ostati aktivni, vsak podpis, dejansko vsako majhno dejanje šteje, in edina stvar, ki si je trenutno ne moremo privoščiti, je to, da bi bili tiho, da bi obmolknili.

Demokracija, vladavina prava, svoboda govora, spoštovanje, delitev vej oblasti, to niso samoumevne stvari, in nikoli ne bodo. Na žalost. Vsaj v dogledni prihodnosti izgleda, da ne bodo samoumevne, ne glede na to, če gre za Slovenijo, če gre za Belorusijo, Iran, katerokoli izmed držav. Po mojem mnenju je važno, da se zavedamo, da smo vsi del enega in istega planeta in da se borimo skupaj z vsemi, ki si prizadevajo za te iste stvari. Hvala še enkrat in ostanite aktivni še naprej in po potrebi se vidimo tudi na ulicah in trgih, ne samo v Sloveniji ampak tudi po celem svetu.«

(M. N.)



Foto: Osební arhiv

Aktivist in režiser Jaša Jenull.

Pravica do protesta je v sodobnem svetu na udaru. Številne vlade si jo prizadevajo na različne načine (od zlorab zakonodaje do sprejemanja novih restriktivnih zakonov) omejevati in spodkopavati. Zato smo v Amnesty sprožili globalno kampanjo **Zaščitimo protest; to je tudi rdeča nit vsakoletne akcije Pišem za pravice**, h kateri vas vabimo na straneh 30 in 31.

PРАВНА MREŽA ZA VARSTVO DEMOKRACIJE PREJEMNICA LETOŠNJE NAGRADE DRŽAVLJAN_KA EVROPE

PРАВНА MREŽA ZA VARSTVO DEMOKRACIJE JE ENA OD LETOŠNJIH DOBITNIC NAGRADE DRŽAVLJAN_KA EVROPE, KI JO PODELUJE EVROPSKI PARLAMENT.

Pravna mreža za varstvo demokracije (PMVD), ki smo jo januarja 2021 soustanovile štiri organizacije (Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja, Danes je nov dan, Zavod za kulturo raznolikosti Open in Amnesty International Slovenija), je v tem času odigrala pomembno vlogo varovanja pravic tako posameznih ljudi kot na sistemski ravni. To je prepoznal tudi Evropski parlament (EP), ki nam je namenil nagrado Državljan_ka Evrope.

To je simbolna nagrada za izjemne dosežke, ki jo EP podeljuje za projekte, ki spodbujajo tesnejše povezovanje in sodelovanje, pa tudi vrednote Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Podelitev je bila dvojna: oktobra v pisarni EP v Sloveniji s sijajnim umetniškim programom v režiji Jaše Jenull; novembra pa so naše predstavnice odšle še na podelitev v Bruselj, kjer so nagrade podelili še vsem letošnjim prejemnikom. V Jenullovi režiji smo na prireditvi v Ljubljani obudili spomine na obdobje od ustanovitve mreže, ki ji je botrovalo zatiranje pravic, zlasti do zbiranja in izražanja, v covidnem obdobju. Vabljeni k ogledu posnetka podelitve (QR koda ob strani).

Med drugim je na njej spregovorila Sanja Fidler, protestnica, članica skupine Protestival, ki je sodelovala pri scenografiji protestov. Sanja je, kot drugi, dobivala visoke kazni (od 400 evrov naprej) za svoje mirne protestne aktivnosti – za polaganje stopal na Trgu republike, branje ustave na tem trgu, hupanje med avtomobilskim protestom, za nošenje velikega osvetljenega kolesa in dežnika s protestnimi sporočili ... Zanj je bila ustanovitev PMVD prelomnica, izrazila je hvaležnost za vso njeno pravno presojo in pomoč, pa tudi hvaležnost vsem, ki so darovali za plačila glob.

Eden od govornikov je bil tudi pravnik kriminolog – penolog Dragan Petrovec, ki je poudaril, da je PMVD nudila »toplo zavetje« marsikomu, ki se je oglašal na protestih. »Nimamo vojne, pa vendar je potreben upor, tisto, kar je napadeno, so temeljne vrednote, od zakonodaje do ustave, in na koncu, napadeni smo bili ljudje – in tu se je bilo treba upreti.«

BUDNOST ZA PРАВNO DRŽAVO IN JAVNO DOBRO

Upor oz. aktiviranje je tudi rdeča nit razmišljanja naše direktorice Nataše Posel o tem, kakšen bi moral_a biti državlján_ka Evrope, da bi bila Evropa takšna, kot si jo želimo. Dejala je, da smo to najboljše pokazali prav v Sloveniji tekom zadnjih dveh let, ko se aktivni ljudje niso uklonili nezakonitim in neustavnim ukrepom vlade, ko so se uprli s pogumom in znanjem in se znali organizirati na način, ki je upor in idejam dal vidnost in moč ... kot jo zmore le skupnost: na ulici, s pravnimi sredstvi, z osveščanjem in kampanjami. »PMVD, Glas ljudstva in petkovi protesti, boj v in za STA so dvignili naše meje in razumevanje, česa smo kot civilna družba zmožni.« Izpostavila je tudi pomen tega, da so budni_e in delajo za pravno državo in javno dobro tudi in predvsem tisti_e na političnih funkcijah, v javni upravi in na pozicijah odločanja.

(M. N.)



Utrinek iz prireditve ob podelitvi nagrade Državljan_ka Evrope. Od leve proti desni: Anuška Podvršič (PMVD), Barbara Rajgelj (Zavod Open), odvetnica Jasna Zakonjšek, Katarina Bervar Sternad (PIC), Maja Cimerman (Danes je nov dan), Nataša Posel (AIS).

Poskenirajte za:

Dosežke PMVD



Posnetek prireditve ob podelitvi nagrade



POSLOVILI SMO SE OD MIRJANE »LEPO MI JE BILO Z VAMI. VSAK TRENUTEK.«

IZGUBILI SMO JO IZHENADA, MNOGO PREHITRO. ČEPRAV SO RANE IZBRISA PUSTILE SLEDI NA NJENEM ZDRAVJU, JE BILA VEDNO VIDETI KOT MOČNA IN NEOMAJNA. ŠE LETOS JE BILO MIRJANE POVSOD. VPETA JE BILA V VSE DOGODKE OB OBLETNICI IZBRISA: NJEN OBRAZ JE BIL EDEN ŠTIRIH, KI SO PREDSTAVLJANI PETICIJO ZA URADNO OPRAVIČILO IZBRISANIM, SODELOVALA JE NA OBEH RAZSTAVAH O IZBRISU, V PREDSTAVI, NA ZAGOVORNIŠKIH SESTANKIH; PRISOTNA JE BILA NA URADNEM OPRAVIČILU PREDSEDNIKA PAHORJA. S SANO, SLAVICO IN IRFANOM SO IZVEDLI PRIČEVANJA IZBRISANIH V AJDOVŠČINI, POLETI NA KAVI V BELLAVITI Z IRFANOM, VSAKIČ, KO JE BILA V LJUBLJANI, JESENI BI NASTOPILA Z MESTOM ŽENSK. KO JE POT V LJUBLJANO KDAJ PRESTAVILA, NIHČE NI SLUTIL, DA NI BILO KRIVO ZGOLJ VROČE VREME, AMPAK JI JE BOLEZEN ŽE ODŠTEVALA DNEVE.

Večina nas je Mirjano spoznala šele kot izbrisano. Kot aktivistko. Težko si jo predstavljamo kot sivo miš, kot je sebe označila v filmu Alicije Kowalske za Mesto žensk, preden se je spremenila v zver, kot je svojo preobrazbo poimenovala.

A res, Mirjana je bila neustrašna. Odkar je prepoznala svojo novo identiteto, identiteto izbrisane - ki je sprva ni niti razumela niti je ni želela – je Mirjana stopila na pot dejanj, udejstvovanj, prijateljevanj, kot jih prej ni poznala. V okviru Amnestyjeve turneje izbrisanih leta 2008 je nastopila na dogodkih, ki smo jih z organizirali skupaj s člani v Celovcu, Grazu, v Padovi, Benetkah in v Kopenhagenu. O izbrisu je govorila v Odboru Evropskega parlamenta za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve, ko je ta razpravljal o tematiki človekovih pravic znotraj EU; srečala se je s predstavniki belgijskega zunanjskega ministrstva (o tem smo pisali v naših revijah Akcija v letu 2008: v junijski številki na strani 12 in v decembrski na strani 17). Na koncertu v Slovenski filharmoniji ob naši 25. obletnici je bila z Acom v prvi vrsti.

Bila je v karavani izbrisanih v Bruselj z mnogimi sestanki in nastopi, šla je v Strasbourg na pričanje izbrisanih pred Evropskim sodiščem za človekove pravice, bila je na stotinah sestankov v Rogu, v parlamentu, pri predsedniku države, na mnogih protestih, manifestacijah. Sodelovala je v razstavah, delavnicah, predavanjih mladim, in spet protestirala. Igrala je v gledališki predstavi Izbrisani d.o.o. Pridružila se je Ženskam v črnem, protivojnemu gibanju žensk. In spet protestirala.

Mirjana je bila neomajna. Vedno je bila pri stvari in vedno za stvar. Kjer je bila priložnost pripovedovati o izbrisu, zahtevati popravo, je bila Mirjana zraven. Nikoli ni omahovala, niti se ni uklanjala.

Mirjana je bila topla, bila je srčna. Tudi kadar je bila neposredna, tudi kadar je bila utrujena. Tudi kadar je bila žalostna.

Verjetno nisem edina, ki sem si že kdaj poskušala predstavljati, kakšno bi bilo njeno življenje, če se ne bi zgodil izbris. Morda bi Mirjana to soboto opoldne na mizo postavljala

**Nihče ne ve,
kakšno bi bilo
njeno življenje
brez izbrisa.**



Portret Mirjane Učakar, avtorja Boruta Krajnc, je bil del razstave ob 30. obletnici izbrisa na Gallusovem nabrežju v Ljubljani.

govejo juho za družino, v stanovanju, ki bi ga bila lahko odkupila že trideset let nazaj. Sosede v bloku je ne bi imele priložnosti ali razloga prijaviti policiji, ker da je »brez papirjev za bit tukaj«. In ne bi mogla spoznati, da so bili tudi ljudje, ki so se odločali po srcu in s svojo glavo, ko ji je policist po prijavi sosedov namesto izгона predlagal le: »Gospa, dajte si nekak zrihtat te dokumente«. Z Acom bi se srečevala v trgovini in med bloki in pokramljala bi o tem, kako je letos suša požgala travo in se pritožila, da se obnova vhoda v bloku nikoli ne bo zaključila. Ne bi ju družila leta istega neopisljivega strahu in nato leta nepopisnega poguma. In leta neuničljivega prijateljstva. Z Acom, z Irfanom, z aktivisti in aktivistkami, z vsemi nami. Ne bi poznala ponižanja, ko ji je, nekdanja študentki primerjalne književnosti, nekdo zabrusil, da bo morala za državljanstvo narediti izpit iz slovenščine. Ne bi poznala mrazu do kosti na petkovem protestu pred parlamentom še trideset let po izbrisu. Ne bi poznala absurdnosti trenutka, ko je gledala evropskim poslancem v oči in jim razlagala, da je zgolj nekaj let nazaj lastna država znikala njen obstoj.

Nihče ne ve, kakšno bi bilo njeno življenje brez izbrisa. A Mirjana je imela veliko odgovorov na to, kaj je izbris njej in njeni družini povzročil. In na to, kaj je bilo najhuje. Vemo pa, da je Mirjana ponižanje, strah in trpljenje v njeni lepi duši spremenila v milost, v neizmerno solidarnost. V neizmeren pogum. In v neizmerno upanje. Po letih boja je Mirjana identiteto izbrisane nosila s ponosom in dostojanstvom. Njen svet je bil svet angažiranja, aktivizma. In svet povezanosti z vsemi izjemnimi ljudmi, ki so prav tako preživeli izbris in vsemi, ki so se proti krivicam z njo borili.

»Lepo mi je bilo z vami. Vsak trenutek,« so bile zadnje besede, ki nama jih je Mirjana namenila, ko sva s Sandro odhajali iz njene bolniške sobe. Te besede so bile za vse nas tukaj. Vsi smo bogatejši, ker je Mirjana bila z nami. In vsi smo ponosni, da je z nami delila boj in življenje.

Boj izbrisanih, boj nas vseh je bil z njo lepši, toplejši in močnejši. Vsakdo od nas je zaradi Mirjane močnejši. In mi vsi smo zaradi nje bolj povezani.

Nam je bilo lepo s tabo, Mirjana. Vsak trenutek.

Počivaj v miru, Mirjana.

Nataša Posel, direktorica AIS

Po letih boja je Mirjana identiteto izbrisane nosila s ponosom in dostojanstvom. Njen svet je bil svet angažiranja, aktivizma. In svet povezanosti z vsemi izjemnimi ljudmi, ki so prav tako preživeli izbris in vsemi, ki so se proti krivicam z njo borili.

TRANS SKUPNOST ZAHTEVA SAMOIDENTIFIKACIJO IN DEPATOLOGIZACIJO

BOJ SKUPNOSTI ZA URESNIČEVANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC BREZ PRIDOBITVE DIAGNOZE MOTNJE DUŠEVNEGA ZDRAVJA.

Foto: Ema Širac Photography



Zavod TransAkcija je v sklopu meseca osveščanja o transspolnosti 14. 11. 2022 organiziral umetniško akcijo, kjer so ministrstvo za zdravje in Nacionalni inštitut za javno zdravje pozvale_i k čimprejšnji depatologizaciji transspolnosti.

Osrednji področji, kjer se skupnosti transspolnih oseb kršijo človekove pravice in dostojanstvo, sta zdravstvo – natančneje postopki za potrditev spolne identitete in pravo – natančneje postopek pravnega priznanja spola.

V obeh postopkih morajo transspolne osebe v Sloveniji od psihiatrinje_a oz. upravljalcev_k njihovih usod obvezno prejeti diagnozo »transseksualizem«. Ta se v Mednarodni klasifikaciji bolezni št. 10 uvršča med duševne motnje. MKB oz. mednarodna klasifikacije bolezni je globalno orodje za upravljanje zdravja, ki ga ureja Svetovna zdravstvena organizacija.

Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) je leta 2019 zaključila postopek celovite reforme in sprejela Mednarodno klasifikacijo bolezni 11 (MKB-11). V tem dokumentu je transseksualizem zamenjan z diagnozo »spolna neskladnost med mladostnicami_ki in odraslimi«, ki je v poglavju »Stanja, povezana s spolnim zdravjem«. S tem premikom so bile transspolne identitete odstranjene s področja duševnih bolezni. Za trans skupnost je bila to dobra novica, vendar pa je implementacija reformirane MKB-11 odvisna od politične volje držav članic SZO in ni zavezujoča.

Samoidentifikacija ali samoopredelitev je avtonomno (pre)oblikovanje in (ne)definiranje svoje spolne identitete. To naj bi bila temeljna pravica vsake_ga posameznice_ka. Samoidentifikacija je temelj osebne spolne identitete in ključen pojem na področju transspolnosti in zavzemanja za človekove pravice transspolnih oseb.

Samoidentifikacija je tudi kategorija in najnaprednejši model za pravno priznanje spola.



Države obarvane z oranžno: ne zahtevajo pridobitev diagnoze motnje duševnega zdravja za spremembo podatka o spolu in dokumentov.

Države obarvane s sivo: zahtevajo pridobitev diagnoze motnje duševnega zdravja.

Države obarvane z belo: v državah ne poteka postopek za pravno priznanje spola.

Vir: transrightsmap.tgeu.org/

V Sloveniji, kot v (pre)mnogih drugih državah, se tako še vedno uporablja neposodobljena različica MKB, ki posledično transspolne osebe izpostavlja prisilni **medikalizaciji** in **patologizaciji**.

Kako to izgleda v vsakdanjem življenju transspolne osebe? V primeru, kadar želi oseba spremeniti podatek o spolu v uradnih dokumentih, jo pred odhodom na upravno enoto čaka dolgotrajna psihiatrična in psihološka obravnava. Ta vključuje individualne obravnave, diagnostične psihološke preglede, od oseb – tudi polnoletnih – pa se v večini primerov pričakuje tudi, da jih vsaj enkrat na obravnavo pospremi bližnja oseba, ki nastopa v vlogi karakterne pričē. Obravnava se izvaja brez vsebinskega protokola ter je na voljo le pri dveh psihiatrah_injah v Ljubljani. To še dodatno omejuje njeno dostopnost.

Raziskava Zavoda TransAkcija **Vsakdanje življenje transspolnih oseb v Sloveniji (2019)**, je pokazala, da velika večina transspolnih oseb (78 %) želi, da bi pravno priznanje spola bilo urejeno na podlagi samoidentifikacije, ki gre z roko v roki z depatologizacijo.

Vsako leto 21. oktobra se obeležuje **mednarodni dan akcije proti patologizaciji transspolnih oseb**.

Ob letošnjem dnevu so krovne svetovne in evropske organizacije, ki delujejo na področju transspolnosti in LGBTIQ tematik, **GATE**, **ILGA World** in **TGEU** izdale_i skupno izjavo za javnost, kjer so izrazile_i sledeče pozive:

- vlade naj prenovijo nacionalne protokole in smernice trans-afirmativnih zdravstvenih storitev, ki naj bodo v skladu z MKB-11,
- vlade in donatorji naj investirajo v izobraževanje in treninge zdravstvenih delavk_cev in naj decentralizirajo točke dostopa do trans-afirmativnih zdravstvenih storitev,
- zavezniki_ce naj se javno opredelijo kot podpornice_ki transspolnih in spolno raznolikih oseb ter skupnosti. Nasprotujejo naj tistim gibanjem, ki želijo omejevati človekove pravice. Svoj vpliv in odnose z odločevalkami_ci pa naj uporabijo za naslavljanje vsebin, ki so nujno potrebne za omogočanje dobrobiti skupnosti transspolnih oseb.

Samoidentifikacijo in depatologizacijo čim prej potrebujejo tudi transspolne osebe v Sloveniji. Dan, ko bosta sprejeti in implementirani, bo dan, ko se bo na sistemski ravni onemogočilo mnogo kršitev človekovih pravic transspolnih oseb, ki se po pričevanju transspolnih oseb v slovenskem zdravstvenem in pravnem sistemu vrstijo vsaj tako pogosto kot tviti z žaljivo vsebino.

V Amnesty International Slovenije se pridružujemo pozivom za čimprejšnjo odpravo patologizacije trans oseb.

Linn Julian Koletnik

Trenutno je v Evropi devet držav, kjer je pravno priznanje urejeno na podlagi samoidentifikacije, to so Belgija, Danska, Islandija, Irska, Luksemburg, Malta, Norveška, Islandija in Portugalska. V praksi to deluje tako, da oseba pred uradnim organom npr. notarko_jem, sodnico_kom, ki ga določa zakon za pravno priznanje spola, izreče svojo spolno identiteto. Organ pa to dejstvo zgolj potrdi in o tem izda uradno potrdilo. Nobene pristojnosti nima zanikati samoidentifikacije osebe ali pa od osebe zahtevati dodatna dokazila.

Z drugimi besedami: v Evropi je trenutno samo devet držav, ki omogočajo spremembo podatka o spolu in spremembo dokumentov v skladu z dejansko identiteto brez pogoja pridobitve psihiatrične diagnoze motnje duševnega zdravja.

INTERVJU Z ANJHULO MYA SINGH BAIS

»TO TI DA KRILA«

OBISKALA NAS JE PREDSEDNICA MEDNARODNEGA ODBORA AMNESTY, PSIHOLGINJA, AKTIVISTKA, MANEKENKA IN VZORNICA ANJHULA MYA SINGH BAIS.

Zakaj ste se odločili obiskati Slovenijo?

Amnesty je globalna organizacija za človekove pravice, ki ima regionalne pisarne v 70 različnih državah, te pa odlikuje kulturna pestrost in raznolikost. A včasih v našem gibanju iz različnih razlogov prevladujejo določene sekcije (*to so organizacijske oblike Amnesty International, op. av.*), ki so deležne velike pozornosti. Obstajajo pa tudi sekcije, ki so nekoliko tišje, ki mirno delajo v ozadju in njihovo delo ni toliko medijsko odmevno. Za mednarodni odbor pa je zelo pomembno, da je vsaka sekcija opažena, slišana in razumljena.

Kaj menite o Amnesty Slovenija?

Mislim, da ste sekcija, ki presega vsa pričakovanja. Glede na vašo velikost naredite nesorazmerno veliko in dosegate vidne rezultate. Resnično sem navdušena. Ste pravi navdih.

Kako je voditi tako veliko in pomembno organizacijo, kot je Amnesty International, in s kakšnimi izzivi se soočate?

To bi opisala kot največjo čast, ki lahko doleti človeka. Hkrati pa na nek način na svojih ramenih čutim tudi vso breme tega sveta. Gre za neke vrste notranji izziv, ki bo vedno prisoten. Dobra stran je, da je Amnesty organizacija, ki temelji na članstvu, tako da imamo 10 milijonov ljudi. In ko pozovemo ljudi, naj se mobilizirajo, smo močni, kajne? Po vsem svetu! Mislim, to ti da krila.

Ste psihologinja, specializirana za travme, aktivistka za človekove pravice in tudi vrhunska manekenka. Kako združujete te vloge?

Ljudje so večplastni, zanima jih veliko stvari. Predvsem ženske pogosto sprašujejo: ali ste to ali tisto? Lahko si karieristka ali gospodinja. Sledite svojemu srcu. Izбира je vaša. Dokler imate skupen sistem vrednot, ki predstavlja rdečo nit vsega skupaj.

Ste še vedno aktivni v svetu mode?

Ja, še vedno. V preteklosti sem bila na naslovnica, kjer so mi posvetlili kožo, in na to sem opozorila. Ko sem zavrnila oglas za kremo *Fair and Lovely*, ki v Indiji predstavlja industrijo beljenja kože, vredno več milijard, je Al Jazeera zapisala »ni več le manekenka, zdaj je postala vzornica«.

Kakšno je vaše sporočilo članom icam Amnesty Slovenije?

Živimo v času, ko pričakujemo, da se vse zgodi takoj, vse mora biti hitro. Toda to nas v resnici vodi proti razočaranju in neuspehu. Pridejo trenutki, ko si utrujen_a, ko moraš predati štafeto drugemu, poskrbeti zase in se kasneje vrniti v boj, gre za vseživljenjsko prizadevanje. Zato dihanje in ne pozabite, da se počasi daleč pride, tudi pri rečeh, ki se zdijo nemogoče. **Brala sem o zmagah na področju človekovih pravic, ki jih je dosegla Amnesty Slovenija, in gre za res neverjetne dosežke. Državo ste pripravili do tega, da se je uradno opravičila (predsednik Pahor se je opravičil za izbris, op. av.) To je neverjetno! Veliko držav se lahko nekaj nauči iz tega. Kot sem dejala na globalni skupščini Amnesty – ko nič ni gotovo, je vse mogoče.**

Pogovarjala se je Taja Premk.

Foto: Osebni arhiv



Anjhula Mya Singh Bais je predsednica Mednarodnega odbora AI. To je 9-članski odbor prostovoljk_cev, ki vodi našo globalno organizacijo.



Direktorica AIS Nataša Posel, prvi generalni sekretar AIS Iztok Pipan, dr. Anjhula Mya Singh Bais in nekdanja predsednica izvršnega odbora AIS Sabina Živec so si ogledali spominsko ploščo na poslopju gledališča v Kranju, ki je bila postavljena leta 2013 ob 25. obletnici delovanja slovenske Amnesty.

Celoten intervju si preberite na www.amnesty.si/pogovor-anjhula.

SAMOVOLJNA PRIDRŽANJA IN KRŠITVE PRAVICE DO AZILA

»NISEM ZLOČINEC, BEGUNEC SEM.«

JULIJA 2021 SE JE ŠTEVILO LJUDI NA BELORUSKO-LITOVSKI MEJI ZAČELO HITRO POVEČEVATI. ZAKONODAJALCI V LITVI SO UKREPALI. SPREJELI SO ZAKONODAJO ZA IZREDNE RAZMERE, KI OMOGOČA SAMOVOLJNA PRIDRŽANJA IN OMEJUJE DOSTOP DO PRAVIČNIH AZILNIH POSTOPKOV. DANES JE JASNO. LITVA JE KRŠILA EVROPSKO IN MEDNARODNO PRAVO.

Amnesty International je v obsežnem poročilu junija letos dokumentirala prakse litovskih oblasti, ki samovoljno pridržujejo na tisoče ljudi. Ta pridržanja trajajo več mesecev, v centrih pa vladajo **nečloveške razmere in vsakodnevno mučenje**. Ljudem je onemogočen dostop do pravičnih azilnih postopkov. Vse to so oblasti počele v upanju, da se bodo ljudje »prostovoljno« vrnili v države, iz katerih so pobegnili. AI je intervjuvala na desetine nezakonito pridržanih iz Kameruna, Konga, Iraka, Nigerije, Sirije in Šrilanke. Povedali so, da so jih pazniki v močno varovanih centrih za pridržanje preteпали, žalili, ustrahovali in nadlegovali – njihova dejanja so bila pogosto rasistično motivirana. V poročilu je Amnesty opozorila, da gre za očitne **kršitve evropskega prava** in pozvala Evropsko komisijo k ukrepanju. Medtem ko so ukrajinski državljani_ke v EU zaščiteni in obravnavani s sočutjem, ki si ga zaslužijo, so na drugi strani ljudje, ki bežijo iz drugih držav z globalnega juga, zaprti in se soočajo z nešteti ovirami v sistemu, ki ga zaznamujeta **rasizem in diskriminacija**.

Eden izmed intervjuvanih moških iz Sirije je za Amnesty International povedal: **»Želim se zahvaliti Litvi, da nas je sprejela ... Ampak tukaj z nami ne ravnajo dobro. To je zapor, ne kamp. Kamorkoli pogledam, je bodeča žica, zakaj? Nisem zločinec, begunec sem.«**

Ilustracija: Muthuke Ara



Ilustracija priprtega begunca v Litvi.

SODIŠČE EU: LITVA KRŠI EVROPSKO IN MEDNARODNO PRAVO

Sodišče Evropske unije je 30. junija 2022 v prelomni sodbi odločilo, da samovoljno pridržanje in odrekanje azila ni v skladu z zakonodajo EU. S tem je potrdilo ugotovitve poročila Amnesty International, da litovska nacionalna zakonodaja krši evropsko in mednarodno pravo. V AI Litvo pozivamo, naj nemudoma razveljavi represivno zakonodajo in ljudem omogoči dostop do poštenih azilnih postopkov.

V Kulturnem domu Postojna je 13. oktobra potekala javna tribuna: **Center za tuje – temna skrivnost Postojne**. Na njej so spregovorili o pogojih bivanja in opozorili na nekatera slaba ravnanja ter veliko število poskusov samomorov in primerov samopoškodovanja v tej instituciji. Izkušnje so delili tudi trije ljudje, ki so v centru preživeli del svojega življenja. Vsem zgodbam je bilo skupno to, da je njihov čas v centru zaznamovala žalost, nemoč in spraševanje o tem, kaj so naredili narobe, da jim je bila odvzeta prostost in so pristali za zapahi. Po obisku tribune smo v Amnesty Slovenije svojo zaskrbljenost izrazili tudi Varuhu človekovih pravic RS. Ta nam je odgovorili, da so pobudo na lastno iniciativo že odprli in opravili poizvedbo, če bo potrebno, pa bodo sprejeli tudi druge ukrepe.



Javna tribuna: Center za tuje - temna skrivnost Postojne. Miha Blažič in Zana Fabjan Blažič (Delovna skupina za azil), nekdanji pripornik Anoir Boakez, Naiem Hassan (časopis Tukaj smo), Jelka Zorn (Fakulteta za socialno delo) in Tina Žigon (Mladinski center Postojna).

AKADEMIJA AMNESTY

NAREDITE SPLETNI TEČAJ IN SI PRIDOBITE CERTIFIKAT

NIKOLI NI PREPOZNO, DA SE NAUČITE ČESA NOVEGA: ZA POTREBE FORMALNEGA ŠOLANJA, ZA DODATNO IZOBRAŽEVANJE NA POKLICNEM PODROČJU ALI PAČ PREPROSTO, KER VAS NEKAJ ZANIMA.

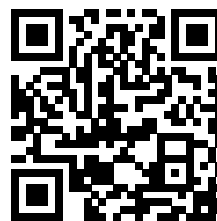
Akademija Amnesty omogoča izobraževanje po meri: obiščite spletno mesto **akademija-amnesty.si**, kjer med drugim najdete rubriko **Izobražujte se** (meni zgoraj). Na tej podstrani pripravljamo tematske sklope z različnih področij človekovih pravic. Med drugim boste našli video vsebine, kratke predstavitve (mimogrede, oboje lahko pride prav za dodatno ponazoritev tematik v pedagoškem procesu), povezave na intervjuje, pa tudi **spletne tečaje**, s katerimi se boste učili v svojem ritmu ter si na koncu pridobili certifikat.

SPOROČITE NAM, ČE VAS ZANIMAJO TEMATSKA PREDAVANJA PREKO SPLETA

Pod okrilje Akademije Amnesty sodi tudi obštudijska dejavnost *Akademija Amnesty: Človekove pravice v praksi*, ki jo izvajamo na Univerzi v Ljubljani, ter vsebinska predavanja, s katerimi se odzovemo na vabila šol in fakultet. Predavanja pokrivajo slovenske in globalne teme, od pravice do protesta preko pravic romskega prebivalstva do pravic interspolnih oseb, okoljskih pravic ter zlorab v digitalnem svetu.

Nekatera predavanja bomo pripravili tudi za širšo javnost preko spleta: prosimo, sporočite nam na akademija@amnesty.si, če vas zanima spremljanje predavanj na Zoomu. Priporočamo tudi, da se naročite na katerega od naših e-novičnikov, preko katerih bomo obveščali o teh predavanjih in naših drugih izobraževalnih aktivnostih. Poleg obeh specializiranih e-novičnikov, omenjenih ob robu tega članka, vam lahko pride prav tudi splošni e-novičnik Emnesti (prijave in arhiv preteklih števil: www.amnesty.si/emnesti).

**OBIŠČITE
IZOBRAŽEVALNI CENTER
AKADEMIJE AMNESTY:**



**NAROČITE SE NA
AKTIVISTIČNE E-NOVICE
IN E-NOVICE ZA
PREDAVATELJE_ICE.
PRIJAVA IN ARHIV:**



AKADEMIJA AMNESTY NA KRATKO



Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

Izobraževalni projekt »Akademija Amnesty: izobražujemo mlade za aktivno državljanstvo in človekove pravice« je podprt s sredstvi Programa ACF v Sloveniji 2014–2021.

STOJ MI OB STRANI IZOBRAŽEVANJE O KONCEPTIH (TOKSIČNE) MOŠKOSTI

V NOVEM MEDNARODNEM IZOBRAŽEVALNEM PROJEKTU NAŠE ŠOLE ČLOVEKOVIH PRAVIC SE OSREDOTOČAMO NA ODPRAVO NASILJA NAD ŽENSKAMI IN DEKLETI V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU, VKLJUČNO NA SPLETU.

Del projekta *Stand By Me 2.0 (Stoj mi ob strani): Borimo se proti nasilju nad ženskami in dekleti* je bilo izobraževanje o konceptu in posledicah toksične moškosti. To je potekalo med 19. in 21. oktobrom 2022 v Budimpešti na Madžarskem, udeležili pa smo se ga predstavniki_ice vseh sodelujočih v projektu, to so sekcije Amnesty iz Italije, Madžarske in Poljske, italijanska organizacija Fondazione Bruno Kessler in univerza iz Trenta.

Skupaj smo podrobneje raziskali temo toksične moškosti in se ukvarjali z njenim **vplivom na nasilje nad ženskami in dekleti na spletu in v realnem življenju**. Skozi zanimiva predavanja smo se z izmenjavo mnenj seznanjali, kako koncepti moškosti vplivajo na naše vsakdanje življenje in kako se toksična moškost v njem odraža. Posebno pozornost smo namenili vplivu na obnašanja fantov in moških.

Zasnovali smo načine, kako nasloviti omenjene teme med mladimi in kako o njih govoriti na izobraževanjih oziroma usposabljanjih za učitelje_ice, ki jih načrtujemo v prihodnjem letu.

V sklopu projekta bomo pripravili:

- **priročnik in usposabljanje** za pedagoške delavce_ke,
- **spletni tečaj**, ki bo na voljo tudi na spletnem mestu naše Akademija Amnesty,
- **digitalno platformo** z inovativni orodji za izobraževanje, opolnomočenje in akcijo (*storytelling*: pripovedovanje zgodb);
- posebej se bomo posvečali **delu z mladimi** kot nosilci_kami za spremembe oz. izboljšave.

Po podatkih raziskave javnega mnenja o kaznivih dejanjih, varnosti in pravicah žrtev, ki jo je opravila Agencije EU za temeljne pravice (Fundamental rights agency) leta 2021, je ena od štirih žensk odgovorila, da je bila leto prej žrtev nadlegovanja.

MOŠKOST IN TOKSIČNA MOŠKOST

Tradicionalni pomen moškosti je razumevanje tega, kaj v družbi pomeni biti moški. To obsega vedenje, rabo jezika in praktično obnašanje. Opredelitev je običajno zasnovana kot nasprotje ženskosti ter na tak način krepi in temelji na tej **binarnosti** (Pleck, Sonenstein and Ku, 1993).

Kaj pa **toksična moškost**? Ena od opredelitev (Ingram et l., 2019) pravi, da gre za **skupek družbeno regresivnih obnašanj, katerih namen je omogočanje prevlade, dajanja manjše vrednosti ženskam, homofobije in namernega nasilja**. To se lahko kaže skozi pretirano »tradicionalno« moško vedenje, ki se ga povečuje: povezovanje moškosti z agresivnostjo, nasiljem, spolno prevlado (nad ženskami), močjo in čustveno trdoto. Ob tem se tudi zavračajo lastnosti, ki se dojemajo kot tradicionalno ženske.



SODELUJTE Z NAŠO ŠOLO ČLOVEKOVIH PRAVIC

Če delate z mladimi, v formalnem ali neformalnem izobraževanju, vam lahko pridejo prav izobraževalne vsebine, ki jih brezplačno pripravljamo v Šoli človekovih pravic.



Utrinki iz delavnice v Budimpešti, 20. oktober 2022.

SPLETNO MESTO SOLA.AMNESTY.SI

Bogat vir brezplačnih gradiv, ki so vam lahko v podporo pri izvajanju pedagoškega procesa ter v vaših aktivnostih za opolnomočenje mladih.

ŠOLSKI NOVIČNIK

Naročite se na prejemanje našega novičnika in bodite redno informirani o aktualnih vsebinah Šole človekovih pravic: sola.amnesty.si/mesecnik-sole-clovekovih-pravic.html ali poskenirajte QR kodo.



Na kratko si lahko celotno ponudbo naše Šole človekovih pravic ogledate v katalogu: sola.amnesty.si/katalog.

 Co-funded by the European Union

STop gender-bAsed violeNce by aDdressing masculinities and changing Behaviour of Young people through huMan rights Education
Grant Agreement: 101049386 — StandByMe 2.0 — CERV-2021-DAPHNE

Zanimiv je tudi koncept tako imenovane **krhke moškosti** (Connel, 2005). Gre za idejo, da se mora moškost ves čas izkazovati in dokazovati preko odločnosti in nepopustljivosti in prevlade, saj bi se lahko s tem, da moški pokaže ranljivost, njegova moškost izgubila.

Posledice takih prepričanj so znane. Od nasilja nad ženskami in dekleti, kjer je po statistikah večina storilcev moškega spola, do nasilja nad LGBTQI skupnostjo, ki se dojemata, kot da ogrožata prevladujoč moški družbeni red. Ideja, da mora biti moški trd in nepopustljiv in neranljiv, ima slabe posledice tudi zanje. Raziskave kažejo, da se moški pogosteje obnašajo visoko tvegano, manjša je verjetnost, da bodo poiskali pomoč za svoje težave, njihova pričakovana življenjska doba je krajša kot pri ženskah, prav tako je med njimi višja stopnja samomorilnosti.

(T. P.)

Delate v šolstvu ali z mladimi? Udeležite se našega usposabljanja na temo nasilja nad ženskami in dekleti marca 2023. Da boste čim bolj obveščeni o projektu, vas vabimo, da se prijavite na naš šolski novičnik.



POGOVOR S KOORDINATORKAMA F2F

ZELO POMEMBEN ČLEN EKIPE AMNESTY SO NAŠI SODELAVCI_KE, KI NA TERENU PRIDOBIVAJO ČLANSTVO. POGOVARJALI SMO SE Z DVEMA OD NJIH, Z ISSABELL PINTAR PAVLOVIČ IN LARISO KAC, KI NA PROJEKTU *FACE TO FACE* (F2F) KOORDINIRATA EKIPE V CELJU, LJUBLJANI IN MARIBORU.

Na kratko se predstavi.

Larisa (L): Sem študentka na magistrskem študiju psihologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V prostem času hodim v fitness, se družim s prijatelji in se ukvarjam z našo psičko Lusi. Obožujem dobro hrano in potovanja. Zelo mi je pomembno, da se stalno izpopolnujem in delam na sebi.

Issabell (I): V Mariboru študiram ekonomijo. Stara sem 20 let in vsako jutro pred delom obiščem fitness. Ko ne koordiniram, promoviram ali treniram, pomagam staršem ali pa se udeležim kakšnega adrenalinskega dogodka.

Kako to, da si se prijavila za delo na Amnesty International?

L: Kot novopečena študentka sem iskala študentsko delo, ki bo fleksibilno, razgibano in zanimivo. Zato mi je oglas Amnesty, ki je obljubljal delo v super mladi ekipi, padel v oči.

I: Za delo sem se prijavila, ker rada pomagam ljudem. Amnesty je naredila prave korake naprej in marsikatero spremembo, zato sem se odločila za prijavo.

Kakšno delo opravljaš?

L: Pri Amnesty sem že štiri leta, začela sem kot rekruterka na projektu F2F v Ljubljani in Celju. Kasneje sem postala koordinatorka F2F v Celju in sedaj tudi v Ljubljani. V okviru F2F iščemo ljudi, ki jih zanima delovanje Amnesty International, torej jim naše poslanstvo veliko pomeni in želijo tudi sami nekaj prispevati k izboljšanju sveta.



Issabell Pintar Pavlovič (prva z desne) z ekipo *Face to face* v Mariboru.



Larisa Kac (prva na levi) z ekipo projekta *Face to face*.

Neposredni nagovor ljudi na ulici ali z obiskom na njihovem domu je najpomembnejši način pridobivanja sredstev za naše delo. Gre za projekta, imenovana *Face to Face* in *Od vrat do vrat*, ki ju dopolnjuje telemarketing, v okviru katerega članstvo redno obveščamo o našem delu in prosimo za dvig donacije.

I: Projekt F2F poteka na fakultetah in ulicah, kjer naključnim mimoidočim predstavimo našo organizacijo. Povemo, kdo smo in za kaj se borimo. Mnogi potem vprašajo, kaj lahko storijo za nas, in mi jim ponudimo možnost, da se včlanijo. S tem se za boj za boljši jutri odpevoje simboličnemu znesku.

Ti je v spominu ostal kakšen poseben trenutek, ko si nekoga ustavila na ulici?

L: Najbolj mi je v spominu ostala punca iz Celja, ki je ob omembi Amnesty International zažarela in takoj želela postati članica. Pokazala mi je svoj profil na Instagramu, mi povedala, da nas že vrsto let spremlja in da z veseljem postane naša članica.

I: Ko ustaviš prvo osebo na ulici, tega ne pozabiš. Moja izkušnja je bila zelo posebna. Moja mama je rojena v Belorusiji, iz te države pa je tudi gospa, ki sem jo ustavila. Zaradi vojne se je preselila v Slovenijo. Zaupala mi je, da je bila v preteklosti tudi žrtev posilstva, ampak o tem ni upala govoriti. Povedala je, da nam je zelo hvaležna, da delamo tudi na tem bolečem področju. Otrpnila sem, ko mi je povedala svojo zgodbo. Govorili sva rusko in drugega kot objeti je v tistem trenutku nisem znala.

Pogovarjala se je Tamara Gale.

To je krajša verzija intervjuja, ki ga lahko v celoti preberete na : www.amnesty.si/koordinatorki-f2f-intervju.

HEJ, IŠČETE DELO?

V AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENIJE (AIS) IŠČEMO KOMUNIKATIVNE POSAMEZNICE IN POSAMEZNIKE, KI BOŠTE SODELOVALI PRI PROJEKTU OD VRAT DO VRAT. S PROJEKTOM PRIDOBIVAMO NOVO ČLANSTVO AIS.

Projekt se uspešno izvaja že 9 let in se bo, tudi z vašo pomočjo, izvajal tudi v prihodnje.

Vaši delovni izzivi bodo:

- informiranje sogovornikov,
- pridobivanje članstva.

Nudimo vam:

- kombinacijo fiksnega in stimulativnega plačila,
- delo v popoldanskem času, 4-5 dni na teden,
- strokovno podporo in pomoč pri delu na terenu,
- zaposlitev za polovični delovni čas, možno pa je tudi delo preko s. p., podjemne pogodbe ali študentskega servisa,
- urejene delovne pogoje,
- izboljšanje komunikacijskih veščin,
- priporočilno pismo za najbolj uspešne.

Prijavite se, če:

- ste komunikativna in vesela oseba,
- uživate pri delu z ljudmi,
- iščete dinamično delo,
- ste zaključili vsaj srednjo šolo,
- ste stari med 18 in 99 let,
- vas zanima delo za polovičen delovni čas.

Izkušnje pri delu z ljudmi ali v prodaji so prednost, niso pa nujne.

Prijave s svojim življenjepisom pošljite na e-naslov miha. ahacic@amnesty.si, v zadevi navedite rekruterka ali rekruter.



VOJNA V UKRAJINI

VOJNI ZLOČINI, NAPADI NA CIVILNO INFRASTRUKTURO IN DEPORTACIJE

V UKRAJINI SE VOJNA NE UMIRJA. RUSKE SILE VSE OD ZAČETKA INVAZIJE IZVAJAJO VOJAŠKE NAPADE, KI JIH ZAZNAMUJEJO KRŠITVE MEDNARODNEGA HUMANITARNEGA PRAVA.

Amnesty International nadaljuje s preiskovanjem vojne v Ukrajini. Nova obsežna in podrobna poročila pričajo o ruskih kršitvah, v njih pa so zbrani dokazi o vojnih zločinih na območju Ukrajine. Po umiku ruskih sil iz nekaterih delov Ukrajine so bili razkriti novi dokazi o izvensodnih ubojih, mučenju in ostalih vojnih zločinih. Te so bistvenega pomena za zagotovitev celovite odgovornosti in potek preiskave Mednarodnega kazenskega sodišča ter drugih nacionalnih in mednarodnih pravosodnih mehanizmov za pregon storilcev najhujših zločinov po mednarodnem pravu. **Žrtvam ruskih zločinov pripada pravica, da so vsi odgovorni za grozljive napade privedeni pred sodišče in tam za njih tudi odgovarjajo.**

LJUDJE SI ZASLUŽIJO IZVEDETI RESNICO

Po ponovnem prevzemu nadzora septembra 2022 nad mestom Izjum v regiji Harkov so ukrajinske oblasti sporočile, da so v bližnjem gozdu odkrile grobišče, kjer so našli več kot 440 nedavno pokopanih žrtev. Ta odkritja so uresničila najtemnejše strahove. Mediji so poročali, da so bili na grobišču postavljeni leseni križi, nekateri z imeni pokopanih, večinoma pa le s številkami. Eden izmed njih je označeval množično grobišče 17 ukrajinskih vojakov.

Amnesty International je ob tem dogodku poudarila, da je treba za vsak nezakonit umor ali drug vojni zločin zagotoviti pravico in odškodnino za žrtve in njihove družine. Osumljeni storilci morajo na poštenem sojenju odgovarjati za zločine.

RUSKI NAPADI NA UKRAJINSKO CIVILNO INFRASTRUKTURO SO VOJNI ZLOČIN

Ukrajinske oblasti so 20. oktobra napovedale izpade električne energije po vsej državi. Ta novica je bila posledica ruskih napadov, ki so v nekaj dnevih **poškodovali približno 40 odstotkov energetskega objekta** v državi. Strategija ruske vojske je jasna. Očitno namerava z bombardiranjem kritične ukrajinske civilne infrastrukture, vključno z energetskimi objekti, ohromiti industrijsko proizvodnjo, prekiniti prevoze ter med ljudi zasejati strah in obup. Civilno prebivalstvo je tako prikrajšano za toploto, vodo in elektriko, kar je še posebej zaskrbljujoče, ko se mrzla zima hitro približuje. **Napadi, katerih edini namen je ustrahovanje civilnega prebivalstva, so vojni zločin.**

MUČENJE IN DEPORTACIJE CIVILNEGA PREBIVALSTVA

Dolgemu seznamu vojnih zločinov ruske vojske so se pridružile tudi **prisilne premeščitve in deportacije**. Ukrajinski civilisti, ki želijo zapustiti svoje domove, so izpostavljeni invazivnemu postopku tako imenovane »filtracije«. Med postopkom jih preiskujejo, mučijo in z njimi slabo ravnaajo, mnoge tudi pridržijo. Nekateri izmed njih so Amnesty povedali, da so jih mučili ali z njimi na druge načine slabo ravnali, vključno s pretepanjem, uporabo elektrošokov in grožnjami z usmrtno hrano in vodo, mnogi so bili zaprti v nevarnih in prenatrpanih razmerah.

Amnesty International je v obsežnem poročilu dokumentirala tudi primere, v katerih so bili člani določenih skupin – vključno z otroki, starejšimi in invalidi – prisilno premeščeni na zasedena ruska območja ali v Rusijo. V enem izmed primerov so žensko med postopkom ločili od 11-letnega sina. Pridržali so jo in ji odrekli ponovno združitve z njim. **To je očitno kršenje mednarodnega humanitarnega prava.**

K odpravi deportacij in prisilnim selitvam civilnega ukrajinskega prebivalstva je Amnesty International na globalni ravni pozvala tudi s peticijo. Vabljeni k podpisu peticije na QR kodi tudi vi.

(T.P.)

Foto: © Vayfond



Amina Gerikhanova je Čečenka, ki je bila med begom na romunski meji ločena od svojega 8-letnega sina (na fotografiji) in pridržana. Zdaj ji grozi vrnitev v Rusijo.



AFGANISTAN

ZATIRANJE UNIČUJE ŽIVLJENJA ŽENSK IN DEKLET

AVGUSTA LANI SE JE V AFGANISTANU ZGODIL DRISTIČEN PREOBROT. MEDNARODNE SILE SO SE UMAKNILE IZ DRŽAVE, VLADA JE PADLA, OBLAST PA JE ZOPET PRIŠLA V ROKE TALIBANOV. ZATRJEVALI SO, DA BO TOKRAT NJIHOVA POLITIKA DRUGAČNA. OBLJUBLJALI SO SPOŠTOVANJE PRAVIC ŽENSK IN DEKLET. OBLJUBLJALI SO ČLOVEKOVE PRAVICE. VENDAR JE BILA VSE TO LAŽ.

Talibani od prevzema oblasti naprej **kršijo mednarodno humanitarno pravo**, zagrešili so **vojne zločine** in druge **hude kršitve na področju človekovih pravic**. Izvensodne usmrtitve so v porastu. Med tarčami talibanov so zagovorniki_ce človekovih pravic, aktivisti_ke, novinarji_ke, zdravstveni in humanitarni delavci_ke ter verske in etnične manjšine. Na tisoče ljudi, pretežno šiitskih Hazarov, je bilo prisilno izseljenih.

2021 do junija 2022 in vključuje intervjuje z 90 afganistanskimi ženskami in 11 dekleti, starimi od 14 do 74 let, ki živijo v 20 od 34 afganistanskih provinc.

Kaj poročilo dokumentira?

- **Pridržanja in mučenje mirnih protestnic.**
- **Samovoljne aretacije** in pridržanja, tudi zaradi »moralne korupcije«.
- **Porast otroških in prezgodnjih porok.**
- **Omejen dostop do izobraževanja za deklice.**

(T. P.)

»Talibani milijonom žensk in deklet namerno odvzemajo človekove pravice in jih izpostavljajo sistematični diskriminaciji. Če mednarodna skupnost ne bo ukrepala, bo ženske in dekleta v Afganistanu prepustila samim sebi ter spodkopala človekove pravice tudi drugod.«

Agnès Callamard,
generalna sekretarka Amnesty International.

Več: www.amnesty.si/afganistan-zatiranje-zensk,
kjer najdete tudi povezavo na poročilo *Death in slow motion: Women and girls under Taliban rule.*

Foto: Kiana Hayeri / Amnesty International



Afganistanske ženske.

PRAVICE ŽENSK IN DEKLET

Ženskam in dekletom v Afganistanu so vse od prevzema oblasti talibanov kršene **pravice do izobraževanja, dela in prostega gibanja**. Zunaj doma morajo biti popolnoma zakrite. Potujejo lahko le v spremstvu moškega. V večjem delu države so zaprli šole za dekleta. Razmere na področju pravic se iz dneva v dan slabšajo. Novembra letos so talibani ženskam prepovedali tudi vstop v parke, zabaviščne parke in kopaljšča.

Amnesty International opozarja tudi na oslavljen sistem zaščite za tiste, ki bežijo pred nasiljem v družini. Ženske in dekleta pa se v zaporih znajdejo zaradi manjših kršitev diskriminatornih pravil.

Raziskovalci_ke Amnesty International so Afganistan obiskali marca 2022. Obsežna raziskava pa je potekala od septembra

DOBRE NOVICE IZ SLOVENIJE IN SVETA VEČ ČLOVEKOVIH PRAVIC, MANJ DISKRIMINACIJE IN SMRTNE KAZNI

V ČASIH, KO AMNESTY GLASNO OPOZARJA NA KRŠITVE ČLOVEKOVIH PRAVIC TER Z ZASKRBLJENOSTJO SPREMLJA KRAVAVO ZATIRANJE PRAVICE DO PROTESTA, SMO SE KLJUB TEMU RAZVESELILI TUDI DOBRIH NOVIC IN ZMAG S PODROČJA ČLOVEKOVIH PRAVIC. SPODAJ JIH OMENJAMO LE NEKAJ.



Ekipa Amnesty na Paradi ponosa v Ljubljani 2022.

SLOVENIJA UZAKONILA ISTOSPOLNE POROKE

Slovenski državni zbor je 4. oktobra 2022 z 48 glasovi za in 29 proti sprejel spremembo družinskega zakonika. Zakonska zveza je od zdaj naprej tudi pri nas življenjska skupnost dveh oseb.

Slovenija je tako postala 32. država sveta, ki je omogočila zakonsko zvezo istospolnih parov. Nekaj dni zatem so se za to na referendumu odločili tudi na Kubi. V Andori pa bo zakon o istospolnih porokah začel veljati februarja 2023. Veseli smo, da se seznam držav, ki so odpravile diskriminatorno definicijo zakonske skupnosti, daljša in upamo, da bodo temu čimprej sledile tudi ostale.

V slovenski Amnesty smo se spremembe zakonika zelo razveselili, saj ta predstavlja povečevanje svobode in enakosti za vse. **Ljubezen je človekova pravica.**

ŠPANIJA IMA JA POMENI JA

Spodnji dom španskega parlamenta je maja letos sprejel zakonski predlog, ki vsebuje pomembne ukrepe glede preprečevanja in pregona posilstev in zaščite žrtev. Gre za uspeh ženskega gibanja v Španiji in aktivistk_ov Amnesty International, za katerega smo si dolgo prizadevali. Zakon v središču razprav o spolnem nasilju, vključno s posilstvom, postavlja soglasje.

SMRTNA KAZEN V LETU 2022

Čeprav smo v statistiki o smrtni kazni za leto 2021 poročali o zaskrbljujočem porastu tako izvršenih usmrtitev kot tudi izrečenih smrtnih obsodb, smo se v tem letu že razveselili tudi nekaj dobrih novic glede smrtno kazni v svetu.

V **Kazahstanu** je januarja letos začela veljati odprava smrtno kazni za vsa kazniva dejanja – to je pomembna zmaga za kampanjo Amnesty za globalno odpravo te kazni. Kazahstan je s tem postal 109. država, v kateri so v celoti odpravili smrtno kazen. Aprila se je tem državam pridružila tudi **Papua Nova Gvineja**, ki je smrtno kazen odpravila 30 let po tem, ko jo je ponovno uvedla leta 1991.

Maja letos, dan po objavi letnih statistik za smrtno kazen, smo se razveselili še dobre novice iz **Zambije**, saj je njen predsednik napovedal, da bo država začela postopek za odpravo smrtno kazni. Podoben pozitiven znak je prišel iz **Malezije**, in sicer z napovedjo vlade, da bodo začeli postopek odprave obvezne smrtno kazni, ki trenutno velja za 11 kaznivih dejanj.

(T. P.)

Amnesty International brez izjeme nasprotuje smrtni kazni, ne glede na naravo ali okoliščine kaznivega dejanja, krivde, nedolžnosti ali druge značilnosti posameznika ali metode, ki jo država uporabi za izvršitev smrtno kazni. Smrtna kazen je preiščljiva hladnokrvna uboj človeškega bitja, ki ga izvede država v imenu pravice. Smrtna kazen je dokončna, kruta, nečloveška in ponižujoča oblika kaznovanja.

Za več dobrih novic obiščite našo spletno stran:
www.amnesty.si/dobre-novice

PIŠEM ZA PRAVICE 2022

PODPISITE, PROSIMO, PETICIJE ZA LJUDI, ZA KATERE SE BORIMO NA PIŠEM ZA PRAVICE 2022. ZA PODPIS »NA PAPIRJU« LAHKO UPORABITE SPODAJ PRIPRAVLJENE APELE; LAHKO PA VSE PETICIJE PODPIŠETE TUDI NA SPLETU.

Na www.amnesty.si/pisem-za-pravice-22-vse-peticije lahko podpišete vseh enajst peticij naenkrat!



Spoštovani vrhovni sodnik Irana!

Pozivamo, da razveljavite krivične obsodbe in kazni ter umaknete vse obtožbe zoper Vahida Afkarija, ki zadevajo mirno uveljavljanje človekovih pravic.

.....
PODPIS DATUM

Spoštovani predsednika Kameruna!

Uporabite svoj vpliv in zahtevajte takojšnjo in brezpogojno izpustitev Dorgelesse Nguessan, ki je pridržana izključno zaradi mirnega uveljavljanja svoje pravice do svobode izražanja in mirnega zbiranja.

.....
PODPIS DATUM

Spoštovani predsednika vrhovnega sodišča v Paragvaju!

Pozivamo vas, da zagotovite vsa sredstva za pravno priznanje identitete. Brez pravnega priznanja spola je možnost transspolnih oseb, da živijo dostojanstveno, enakopravno in varno ter s pravicami in zaščito, ki jih imajo drugi člani družbe, resno ogrožena.

.....
PODPIS DATUM

Spoštovani član predsednika vlade v Maroku!

Pozivamo vas, da nemudoma in brezpogojno izpustite Naserja Zefzafija in razveljavite njegovo krivično obsodbo, saj je zaprt, ker je uveljavljal svojo pravico do protesta.

.....
PODPIS DATUM

Spoštovani minister za pravosodje v Bangladešu!

Pozivamo vas, da razveljavite ali spremenite zakon o digitalni varnosti in druge nacionalne zakone v skladu z mednarodnimi standardi človekovih pravic o pravici do svobode izražanja.

.....
PODPIS DATUM

Spoštovani preiskovalni sodniki Francije!

Zineb Redouan je umrla zaradi domnevne nezakonite uporabe granat s solzivcem med protestom. Prosimo, da ustrezno preučite vse dokaze, ki so na voljo, in zagotovite, da se vsem osumljencem sodi v postopkih, ki spoštujejo njihovo pravico do poštenega sojenja.

.....
PODPIS DATUM

Spoštovani predsednik Kube!

Pozivamo vas, da Luisa Manuela Otera Alcántaro nemudoma in brezpogojno izpustite. Do njegove izpustitve zagotovite, da z njim v priporu ne bodo grdo ravnali, da bo imel dostop do ustreznega zdravstvenega varstva ter redne stike z družino in odvetniki.

.....
PODPIS DATUM

Spoštovani predsednika Zimbabveja!

Pozivamo vas, da nemudoma in brezpogojno umaknete vse obtožbe proti Joanah Mamombe, Cecilii Chimбири in Netsai Marovi, ki so bile obtožene izključno zaradi mirnega uveljavljanja svoje pravice do svobode izražanja in mirnega zbiranja.

.....
PODPIS DATUM

Spoštovani državni tožilec v Sankt Peterburgu!

Aleksandri Skočilenko grozi 10 let zavora, ker je kritizirala rusko agresijo v Ukrajini. Vse obtožbe proti njej je treba umakniti ter jo nemudoma in brezpogojno izpustiti iz zavora. Prosimo tudi naj bo Aleksandra do izpustitve pridržana v pogojih, ki so v skladu z mednarodnimi standardi.

.....
PODPIS DATUM

Spoštovani sekretar v Hong Kongu!

Prosimo, da takoj in brezpogojno izpustite Chow Hang-tung in umaknete vse obtožbe zoper njo, saj je bila obtožena izključno zaradi mirnega uveljavljanja pravic do svobode izražanja in mirnega zbiranja.

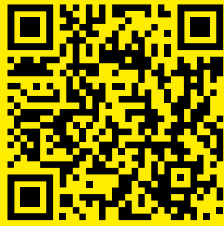
.....
PODPIS DATUM

Spoštovani predsednik vlade dr. Robert Golob!

Prosimo, da nemudoma sprejmete zakonodajo, ki bo vzpostavila takojšnjo izenačitev mejnih vrednosti za sežig in sosežig in zagotovila pravico do življenja v čistem in zdravem okolju tudi za prebivalce_ke Anhovega.

.....
PODPIS DATUM

Podpisane apele nam vrnite do sredine decembra 2022 na naslov: Amnesty International Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana.



PODPIŠITE VSE PETICIJE NAENKRAT!

PIŠEM ZA PRAVICE

PO KRIVICI ZAPRT IN ZRTEV MUČENJA ZARADI UDELEŽBE NA PROTESTIH

VAHID AFKARI | IRAN

PIŠEM ZA PRAVICE

PRVIC SE JE UDELEŽILA PROTESTA IN PRISTALA V ZAPORU

DORGESESSÉ NGUESSAN | KAMERUN

PIŠEM ZA PRAVICE

VEMO, KDO SMO

YREN ROTELA IN MARIANA SEPÚLVEDA | PARAGVIL

PIŠEM ZA PRAVICE

AMNESTY INTERNATIONAL

V Sloveniji že od 1988

PIŠEM ZA PRAVICE

OBDOJEN NA 20 LET ZAPORA, KER JE ZAHTEVAL SPREMEMBE

NASSER ZEFZAFI | MAROKO/ZAHODNA SAHARA

PIŠEM ZA PRAVICE

ZARADI ZAPISA NA FACEBOOKU MU GROZI ZAPOR

SHANWEKZ CHOWDHURY | BANGLADES

PIŠEM ZA PRAVICE

UBILA JO JE GRANATA S SOLZIVCEM

ZINEB REDOUANE | FRANCIJA

PIŠEM ZA PRAVICE

UMETNIK ZAPRT, KER JE BRANIL SVOBODO IZRAŽANJA

LUIS MANUEL OTERO ALCÁNTARA | KUBA

PIŠEM ZA PRAVICE

ZARADI PROTESTA UGRABLJENE, PRETEPENE, SPOLNO NAPADENE IN POSLANE V JEČO

JOHANA MAMORSE, NETSAI MAROVA IN CECILIA CHIMBI | ZIMBABVE

PIŠEM ZA PRAVICE

NASPROTOVALA JE VOJNI, ZDAJ JI GROZI ZAPOR

ALEKSANDRA ŠKOČLENKO | HRUVJA

PIŠEM ZA PRAVICE

V ZAPORU, KER JE OBELEŽILA SPOMIN NA ŽRTE TRAGIČNEGA ZATIRANJA

CHOW HING-TUNG | HONGKONG

PIŠEM ZA PRAVICE

ZAHTEVAJO ŽIVLJENJE V ČISTEM IN ZDRAVEM OKOLJU

ANHOVO | SLOVENIJA

ZBOR ČLANOV_IC AI SLOVENIJE 2023

POTEKAL BO V SREDO, 19. APRILA 2023, PREDVIDOMA V LJUBLJANI.

OKVIRNI DNEVNI RED

16.30–16.45 prihod/prijava in registracija

16.45–17.10 otvoritev zbora članov_ic

17.10–19.45 finančno in vsebinsko poročilo za 2022*,
volitve organov, finančni in vsebinski načrt
za 2023 in 2024

19.45–20.00 zaključek zbora članov_ic

* Letno poročilo za leto 2022 je objavljeno na www.amnesty.si/transparentno-delovanje.html (če ga želite vnaprej prejeti v tiskani verziji, prosimo, da to označite ob prijavnici).

1. VOLITVE

Organa našega društva sta izvršni odbor in nadzorni odbor (več si lahko preberete na spletni strani www.amnesty.si pod zavihkom O nas).

KAKO SE LAHKO POTEGUJETE ZA MESTO V ORGANIH AIS?

Člane in članice AIS, ki bi želeli kandidirati za petčlanski izvršni odbor AI Slovenija (IO AIS) ali za mesto v nadzornem odboru, prosimo, da pošljete svoje nominacije sedanjemu IO AIS do 5 dni pred volitvami, torej do vključno 14. aprila 2023.

Članstvo v organih je prostovoljno in torej neplačano. Od kandidat in kandidatov pričakujemo zavzetost, odgovornost in aktivno sodelovanje. **Nominacije s kratkim življenjepisom in izjavo** pošljite na e-naslov izvršni-odbor@amnesty.si ali po pošti na Amnesty International Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana (s pripisom Za izvršni odbor – kandidatura).

2. KDO LAHKO GLASUJE?

Glasujete lahko tisti, ki ste naši_e člani_ce (plačujete članarino) oziroma tisti, ki ste se včlanili še pred zasedanjem zbora članov in imate poravnano letno članarino.

Ne glede na glasovalno pravico pa ste vsekakor vsi člani_ce in podporniki_ce vabljeni in dobrodošli, da se zbora članov udeležite.

GRADIVA bodo na voljo na www.amnesty.si/zbor-clanov-2023 od 11. aprila 2023.

IMATE KAKŠNA VPRAŠANJA GLEDE KANDIDATURE ALI ZBORA ČLANOV? Pokličite nas na 01 426 93 77 ali nam pišite na amnesty@amnesty.si.

POMEMBNO – PRIJAVA NA ZBOR ČLANOV:

Prosimo vas, da se na zbor članov prijavite. To lahko naredite z na tej strani objavljeno prijavnico. Pošljite nam jo do 14. aprila 2023.

Ilustracija: Alejandro Ortiz za ArtistsForClimate.org



Amnesty International okoljski aktivizem razume kot temeljno področje zavzemanja za človekove pravice. Brez zdravega in čistega okolja bomo me_i, ljudje, brez prostora za uresničevanje svojih človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

PRIJAVNICA NA ZBOR ČLANOV

PRIJAVE DO 14. 4. 2023

Ime in priimek:

Naslov:

Telefon:

E-naslov:

Gradiva mi pošljite samo v elektronski obliki.

Pošljite mi tiskano verzijo Letnega poročila AIS za 2022.

Prijavnico pošljite preko e-pošte amnesty@amnesty.si (vključite vse zgornje podatke in sporočilo naslovite s Prijava na zbor članov). Lahko pa izpolnjeno prijavnico pošljete na: Amnesty International na Dunajska 5, 1000 Ljubljana.